

Γλώσσα Β΄ Δημοτικού
Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

**Ζωή Γαβριηλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια
του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης,
Μαρία Σφυρόερα, Επίκουρη Καθηγήτρια
του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Λουκία Μπεζέ, Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου
Πανεπιστημίου Θράκης,**

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

**Άννα Παγοροπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Νικόλαος Κουτσός, Σχολικός Σύμβουλος
Ιωάννης Μπάρτζης, Εκπαιδευτικός**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Άντα Γανώση, Σκιτσογράφος - Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αγγελική Τσαμπάζη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

**Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου
Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Μαρία Γ. Καράμπελα, Εκπαιδευτικός

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Παναγιώτης Γράββαλος, Εικαστικός Καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Ζωή Γαβριηλίδου Μαρία Σφυρόερα Λουκία Μπεζέ

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Γλώσσα Β΄ Δημοτικού

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

**Γ' Κ.Π.Σ. / Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και
συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.

Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό
και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό
Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.**

**Η προσαρμογή του βιβλίου έγινε από την Ομάδα
ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού
προσβάσιμου από αμβλύωπες μαθητές, του έργου
“Σχεδιασμός και Ανάπτυξη προσβάσιμου
εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές με
αναπηρίες – Οριζόντια Πράξη”**

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,
μόλις γυρίσαμε από τη Χωχαρούπα. Είναι μια χώρα
με **καταγάλανο** ουρανό. Τα σπίτια είναι **χαμηλά**
σαν ψεύτικα. Η Χωχαρούπα έχει **μεγάλα** πάρκα με **ψηλά**
δέντρα **σαν** γίγαντες και με **μυρωδάτα** λουλούδια.
Τα παιδιά είναι πάντα **γελαστά**, φορούν **χρωματιστά**
καπέλα και διαβάζουν **ενδιαφέροντα** βιβλία. Εκεί
συνάντησα και ένα **περίεργο** ζώο, το χωχαρουπάκι.
Είναι **πολύχρωμο σαν** ουράνιο τόξο, έχει **κίτρινα** αυτιά,
πορτοκαλί μύτη, μια **φουντωτή** ουρά **σαν** σκιουράκι,
και μιλά με **σιγανή** και **τραγουδιστή** φωνή.
Καλό μου ημερολόγιο, νομίζω ότι δε θα ξεχάσω ποτέ
αυτό το ταξίδι!

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

“Που λες, είδα...”

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να βρίσκεις τις λέξεις και τις φράσεις που μας βοηθούν να περιγράψουμε.
- ✓ Να περιγράφεις κάτι που είδες ή φαντάστηκες.
- ✓ Ποιες λέμε **αντίθετες** και ποιες **συνώνυμες** λέξεις.
- ✓ Να σχηματίζεις επίθετα που δηλώνουν «περισσότερο από».
- ✓ Να κλίνεις αρσενικά ουσιαστικά σε **-ας**.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το **τον** από το **των**.
- ✓ Να διαβάζεις και να γράφεις σωστά δύο ή περισσότερα σύμφωνα στη σειρά.

Όταν γύρισε από τη Χωχαρούπα, η Χαρά ζωγράφισε στο ημερολόγιό της την εικόνα της σελίδας 5 και έγραψε τις εντυπώσεις της.

1

Διάβασε όσα έγραψε η Χαρά στο ημερολόγιό της και πες:

- ✨ Πώς είναι τα σπίτια, τα πάρκα, τα δέντρα και τα λουλούδια στη Χωχαρούπα;
- ✨ Πώς είναι τα παιδιά στη Χωχαρούπα;
- ✨ Τι φορούν;
- ✨ Πώς είναι ο ουρανός της Χωχαρούπας;
- ✨ Πώς είναι το χωχαρουπάκι;

Μάθε να γράφεις σωστά την τελευταία πρόταση από το ημερολόγιο της Χαράς.

Παρατήρησες ότι οι λέξεις με τα **μπλε** γράμματα στο κείμενο της Χαράς σε βοήθησαν να καταλάβεις πώς είναι η Χωχαρούπα; Τις λέξεις αυτές τις λέμε **επίθετα**.

▶▶ Πήγαινε στις σελίδες 70 και 71 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις **ασκήσεις 1** και **2**.

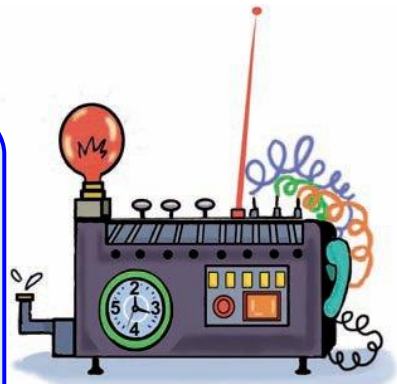
2

Ο Λουκάς και η Γαλήνη παρατήρησαν άλλα πράγματα στη Χωχαρούπα. Έλεγαν και ξαναέλεγαν για μια μηχανή που είχαν δει... Παρατήρησε την εικόνα και διάβασε τα δύο κείμενα.

Που λες, είδα μια μηχανή με καλώδια, λαμπάκια και ένα κουμπί. Είχε κεραία, τρύπες, ακουστικό και αριθμούς.

Που λες, είδα μια μαύρη μηχανή με στριφογυριστά καλώδια, με κίτρινα λαμπάκια και ένα μεγάλο πορτοκαλί κουμπί. Στο πάνω μέρος είχε μια κόκκινη κεραία και μια κόκκινη λάμπα. Πιο χαμηλά είχε μία σειρά από τρύπες, στο δεξιό μέρος είχε ένα πράσινο ακουστικό και στο κάτω μέρος είχε κάτι που έμοιαζε με ρολόι με μεγάλους αριθμούς.

- ✦ Ποιο από τα δύο κείμενα μας βοηθά να καταλάβουμε καλύτερα πώς είναι η μηχανή;
- ✦ Ποιες λέξεις βοηθούν να περιγράψουμε τη μηχανή;
- ✦ Βάλε αυτές τις λέξεις σε κύκλο.

3

Διάλεξε, στην επόμενη σελίδα, για κάθε ουσιαστικό δύο επίθετα που του ταιριάζουν. Ένωσε τα επίθετα αυτά με την εικόνα.

Έπειτα μάθε να τα γράφεις σωστά.

ΕΠΙΘΕΤΑ

λεπτός χοντρός αδύνατος
όρθιος καθιστός

μονόχρωμη πολύχρωμη
μεγάλη μικρή

ωραίο παλιό άσχημο
καινούριο

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

κύριος

ομπρέλα

σπίτι

▶ Τώρα πήγαινε στις σελίδες 71-72 στο **Τετράδιο Εργασιών**. Στην **άσκηση 3** θα βρεις επίθετα, για να περιγράψεις και εσύ κάτι.

4

Τα επίθετα που δε διάλεξες για να περιγράψεις τον κύριο, την ομπρέλα και το σπίτι είναι τα **αντίθετα** αυτών που διάλεξες.

Βάγια, έχουμε επίθετα που σημαίνουν το αντίθετο. Όμως τα επίθετα λεπτός και αδύνατος δε σημαίνουν το ίδιο;

Ναι, σημαίνουν περίπου το ίδιο και λέγονται **συνώνυμα**.

▶ Για να βρεις **αντίθετα** και **συνώνυμα** επίθετα, πήγαινε στις **ασκήσεις 4** και **5**, στις σελίδες 72-73 του **Τετραδίου Εργασιών**.

5

Χρήσιμες λέξεις τα επίθετα!
Μας βοηθούν να λέμε πώς είναι κάτι,
δηλαδή να το περιγράψουμε. Θα σας
δείξω όμως και έναν άλλο τρόπο για
να περιγράφετε!

Η Χαρά έγραψε στο ημερολόγιό της:

Τα **σπίτια** είναι **χαμηλά σαν** ψεύτικα.

Η Χωχαρούπα έχει μεγάλα πάρκα με ψηλά δέντρα **σαν**
γίγαντες...

...το χωχαρουπάκι. Είναι πολύχρωμο **σαν** ουράνιο τόξο,
έχει... μια φουντωτή ουρά **σαν** σκιουράκι...

Αυτή η πράσινη λεξούλα, το **σαν**,
μας βοηθά να καταλαβαίνουμε
και να λέμε με τι μοιάζει κάτι,
δηλαδή να φτιάχνουμε
παρομοιώσεις.

σαν

6

Διάβασε και πες με τι μοιάζει ο Μέγας
Καρχαρίας. Η λέξη σαν θα σε
βοηθήσει...

Ο Μέγας Καρχαρίας, μακρύς σαν λεωφορείο, φαρδύς
σαν βυτιοφόρο, δυνατός σαν άρμα, γρήγορος σαν
πύραυλος, είναι νικητής σε κάθε πάλη. Γι' αυτό και τον
ονόμασαν Μεγάλο!

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, «Τριγωνοφαρούλης εναντίον
Μεγάλου Καρχαρία», εκδ. Πατάκη

Στο περιγιάλι το κρυφό κι άσπρο
σαν περιστέρι...

Γιώργος Σεφέρης

Τη δροσιά κάνει να λάμπει σαν διαμάντι
στα κλαριά.

Κωστής Παλαμάς

Η λίμνη φαντάζει σαν ασημένιος κάμπος.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** αυτό που έγραψε
ο Ζ. Παπαντωνίου και μάθε να το γράφεις **σωστά**.

▶▶ Πήγαινε στις σελίδες 73 και 74 του **Τετραδίου
Εργασιών** και κάνε τις **ασκήσεις 6** και **7**.

7

Σκέφτηκα να γράψω στο ημερολόγιό μου
«δέντρα πιο ψηλά από γίγαντες» και
«φωνούλα πιο σιγανή από ψίθυρο».

Δέντρα πιο ψηλά, δηλαδή ψηλότερα, και
φωνή πιο σιγανή, δηλαδή σιγανότερη!

Ο Αρμπέν, που άκουγε αυτά που έλεγαν η Χαρά και η Βάγια, έφτιαξε τα παρακάτω στιχάκια. Μπορείς να συνεχίσεις; Μην ξεχάσεις να βάλεις τελεία όπου πρέπει.

Το **πιο όμορφο** είναι **ομορφότερο**,
το **πιο ψηλό** **ψηλότερο**.
Θα φύγω με το κότερο!

Ο **πιο παλιός** .....,
η **πιο λευκή** .....,
το **πιο λεπτό** .....,
Θα πάρω ελικόπτερο!

☀ Κατάλαβες τι έκανε ο Αρμπέν;

Αν θέλετε, μπορείτε να χωριστείτε σε ομάδες και να συνεχίσετε αυτό το παιχνίδι στην τάξη!

8

Η Χαρά ζήτησε να διαβάσει το ημερολόγιο που κρατούσε η μαμά της, όταν ήταν παιδί. Το άνοιξε και να τι διάβασε:

17 Νοεμβρίου 1973

Αγαπητό ημερολόγιο,

από προχτές ακούμε στο ραδιόφωνο έναν παράξενο σταθμό. Είναι ο ραδιοσταθμός των φοιτητών, που καλούν τους Αθηναίους να πάνε στο Πολυτεχνείο. Κατεβήκαμε και εμείς μαζί με τον μπαμπά να δούμε, όπως είπε ο μπαμπάς, κάτι «γενναία παιδιά».

Φτάσαμε σε ένα μεγάλο κτίριο σαν αρχαίο, που γύρω του είχε μια μεγάλη αυλή με κάτι δέντρα που νομίζω πως τα λένε φοίνικες. «Αυτό είναι το Πολυτεχνείο» είπε ο μπαμπάς μου. Γύρω από την αυλή είχε ψηλά σιδερένια κάγκελα. Πάνω τους ήταν ανεβασμένοι πολλοί νέοι, κορίτσια και αγόρια, ο ένας δίπλα στον άλλο, που φώναζαν δυνατά «Ψωμί, παιδεία, ελευθερία». «Ποπό! Σαν φυλακισμένοι είναι εκεί μέσα» είπα στον μπαμπά μου, και εκείνος μου είπε γελώντας: «Αυτοί είναι οι μόνοι ελεύθεροι». Όλο με αινίγματα μιλά ο μπαμπάς αυτές τις μέρες!

Οι τοίχοι μέσα και έξω από την αυλή ήταν γραμμένοι με περίεργες φράσεις. Τι γινόταν έξω από την αυλή! Πολύς κόσμος είχε μαζευτεί και κάποιοι ήταν πολύ συγκινημένοι. Κάτι μεγάλα μπλε αυτοκίνητα, που έμοιαζαν με κλουβιά, ήταν σταματημένα απέξω. Ένα κόκκινο βαρέλι, σαν και αυτό που έχει η γιαγιά μου στην αυλή της για το πετρέλαιο, ήταν στη μέση του δρόμου, και μέσα έκαιγε φωτιά. Είχε πολύ καπνό γενικά, δεν ξέρω αν έφταιγε η φωτιά από το βαρέλι ή κάτι άλλο. Έτσουξαν τα μάτια μας, γι' αυτό ο μπαμπάς είπε να επιστρέψουμε στο σπίτι.

Στο σπίτι ο μπαμπάς άνοιξε το ραδιόφωνο και άκουγε σκεπτικός τα παιδιά του Πολυτεχνείου. Νομίζω ότι ποτέ άλλοτε δεν τον είχα δει τόσο αναστατωμένο!

Πόσο θα ήθελα να ήμουν μεγάλη και να ήμουν μέσα στην αυλή του Πολυτεχνείου, να φωνάζω και εγώ σκαρφωμένη στα κάγκελα...

Υ. Γ. Αλήθεια, τι έγινε ακριβώς στο Πολυτεχνείο; Να ρωτήσω αύριο τον μπαμπά.

- ✦ Ποιος έγραψε αυτό το κείμενο; Πότε;
- ✦ Πώς ήταν το Πολυτεχνείο; Βρες τις φράσεις που σε βοηθούν να το περιγράψεις.
- ✦ Ποιοι ήταν μέσα στο Πολυτεχνείο; Τι φώναζαν;
- ✦ Τι γινόταν έξω από την αυλή του Πολυτεχνείου;

- ✦ Τι βλέπεις στις εικόνες;
- ✦ Μπορείς να τις περιγράψεις;

Μάθε να γράφεις **σωστά την πρόταση με τα έντονα γράμματα από το κείμενο της προηγούμενης σελίδας.**

Ζητήστε από τους μεγαλύτερους να σας πουν τι έγινε στο Πολυτεχνείο και κρατήστε σημειώσεις. Αν βρείτε, φέρτε στην τάξη φωτογραφίες, εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία, για να τα δούμε όλοι μαζί και να συζητήσουμε. Στο τέλος μπορείτε να κάνετε μια ομαδική ζωγραφιά για το Πολυτεχνείο.

9

Διάβασε τώρα ένα ποίημα που έμαθε η Χαρά στη Χωχαρούπα. Διάβασε και τα σχόλια της Βάγιας, όταν το άκουσε.

Ο κόρακας και η αλεπού

«Θα άξιζε να ήσουν, κόρακα, και άρχοντας ακόμα, αν θα μπορούσε να μιλεί τ' αγγελικό σου στόμα». «Κρα!...» Πάει το κρέας που άρπαξε!... κι η αλεπού στον τόνο το γνώριμό της: «Κόρακα, μυαλό σου λείπει μόνο!...»

Διονύσιος Τροβάς

Το ποίημα αυτό βγαίνει από έναν μύθο του Αισώπου. Ο Αίσωπος ήταν ένας σοφός άντρας, που έζησε πριν από πολλούς αιώνες. Έγραψε μύθους με ζώα, τους οποίους διαβάζουμε μέχρι σήμερα.

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρώτη πρόταση από τα λόγια της Βάγιας.

Τώρα συμπλήρωσε τον πίνακα στην επόμενη σελίδα.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο	αιών ας	.....	.....
Γενική	του	αιών α	άντ ρα	κόρα κα
Αιτιατική	τον	.....	άντ ρα	.....
Κλητική	-	.....	.....	.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	αιών ες	.....	.....
Γενική	των	.....	.....	κοράκ ων
Αιτιατική	τους	.....	.....	.....
Κλητική	-	αιών ες	άντ ρες	κόρα κες

Πήγαινε στις σελίδες 74-76 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις ασκήσεις **8**, **9** και **10**.

Αύριο Ανθολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τι λέει εκεί;

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

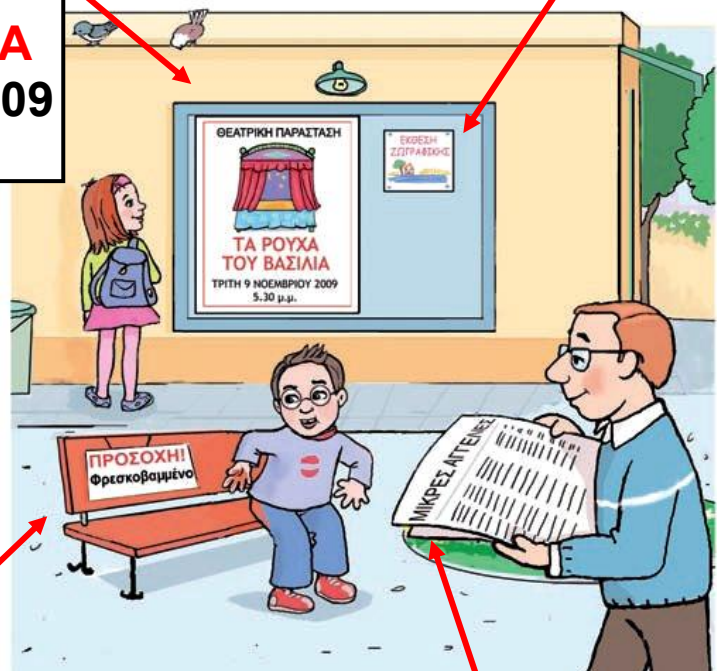
- ✓ Να βρίσκεις πληροφορίες από πινακίδες, ανακοινώσεις, μικρές αγγελίες και αφίσες.
- ✓ Να φτιάχνεις και εσύ μικρές αγγελίες και αφίσες.
- ✓ Τι είναι τα ακρωνύμια.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το οριστικό άρθρο.
- ✓ Κάποιες λέξεις που έχουν όμοια σύμφωνα.
- ✓ Να κλίνεις τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ης**.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ
ΤΡΙΤΗ 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2009
5.30 μ.μ.

ΕΚΘΕΣΗ
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

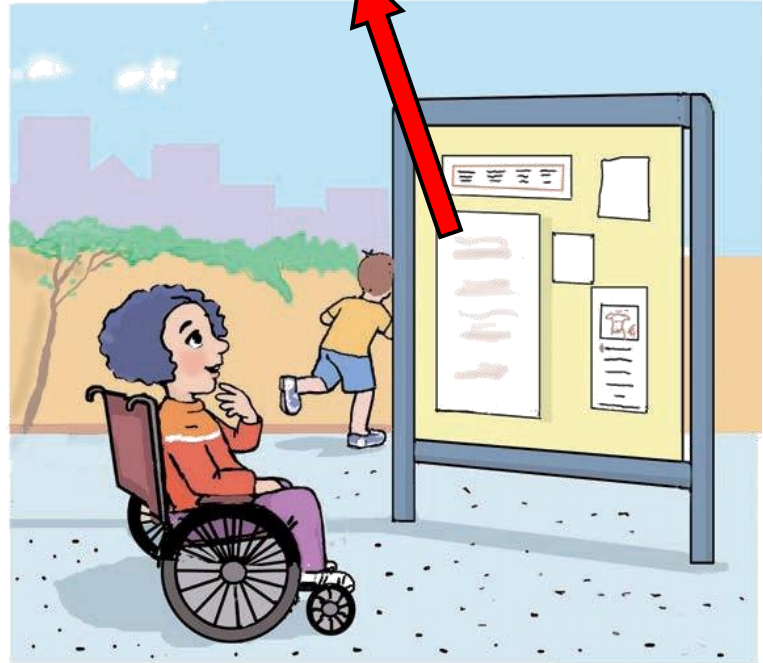
ΠΡΟΣΟΧΗ!
Φρεσκοβαμμένο

ΜΙΚΡΕΣ
ΑΓΓΕΛΙΕΣ

«Το σχολείο θα πραγματοποιήσει επίσκεψη στο λαογραφικό μουσείο της πόλης. Όποιος επιθυμεί να λάβει μέρος στην επίσκεψη μπορεί να δηλώσει συμμετοχή στη δασκάλα ή στον δάσκαλο της τάξης του».

ΠΡΟΣ
ΚΥΛΙΚΕΙΟ

Παρατήρησε τις εικόνες στις σελίδες 17 και 18, διάβασε τι γράφουν και πες.

- ✱ Τι διαβάζει η Χαρά, τι ο Αρμπέν και τι η Γαλήνη;
- ✱ Τι έπαθε ο Λουκάς; Γιατί το έπαθε;
- ✱ Τι διαβάζει ο κυρ Κώστας, ο επιστάτης;
- ✱ Σε τι χρησιμεύουν αυτά που διαβάζουν οι φίλοι μας στις εικόνες;

1

Η Χαρά διαβάζει ένα ωραίο βιβλίο.
Διάβασε μαζί της.

Ιστορία για το τσίρκο

Ώρα οχτώ ακριβώς. Στο τσίρκο ανάβουν όλα τα φώτα. Ο κόσμος παίρνει τη θέση του. Μια μυρωδιά άχρου ανεβαίνει από την πίστα και μπλέκεται μ' ένα άρωμα από ξεφλουδισμένα πορτοκάλια. Τα παιδιά καθισμένα μιλάνε και ξετυλίζουν καραμέλες. Ο κόσμος συγκεντρώνεται όλο και περισσότερο. Ανεβοκατεβαίνει με θόρυβο τα ξύλινα σκαλοπάτια. Οι ταξιθέτριες πουλάνε προγράμματα. Οι μουσικοί δοκιμάζουν τα μπρούντζινα όργανά τους. Τα παιδιά τριγύρω διαβάζουν δυνατά τις φωτεινές επιγραφές: «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ» ή «ΕΞΟΔΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ». Κι όλο ρωτάνε τους δικούς τους πότε θ' αρχίσει.

Ξαφνικά, τα φώτα χαμηλώνουν και η μουσική αρχίζει να παίζει, ενώ στην πίστα μπαίνει ο παρουσιαστής:

- Κυρίες και κύριοι...

Γιώργος Μαρίνος, «Ιστορία για το τσίρκο», εκδ. Κέδρος

- ✦ Έχεις πάει ποτέ σε τσίρκο;
- ✦ Αν ναι, πώς έμαθες ότι το τσίρκο θα ερχόταν στον τόπο σου;
- ✦ Τι διαβάζουν δυνατά τα παιδιά στο τσίρκο;
- ✦ Τι άλλες επιγραφές θα μπορούσε να διαβάσει κάποιος σε ένα τσίρκο;

Μάθε να γράφεις σωστά τις τρεις πρώτες προτάσεις του κειμένου.

Παρατήρησε τις επιγραφές που υπάρχουν στο σχολείο σου ή στη γειτονιά σου και αντίγραφέ τις **στο τετράδιό σου**. Τι επιγραφές θα μπορούσατε να βάλετε στην τάξη σας; Θέλετε να τις φτιάξετε;

2

Παρατήρησε την αφίσα, διάβασε τι γράφει και πες.

- ✦ Ποιο γεγονός αναγγέλλει;
- ✦ Ποιος διοργανώνει αυτό το γεγονός;
- ✦ Πότε θα πραγματοποιηθεί;
- ✦ Πού;
- ✦ Έχουν όλα τα γράμματα της αφίσας το ίδιο μέγεθος;
- ✦ Ποια είναι πιο μεγάλα; Γιατί;

Η αφίσα θέλει να τραβήξει την προσοχή μας. Αναγγέλλει ένα γεγονός, ένα θέαμα, μια εκδήλωση. Δίνει πληροφορίες (ποιος, τι, πού, πότε). Είναι γραμμένη με έντονα γράμματα, πεζά και κεφαλαία. Συχνά έχει διάφορα χρώματα, φωτογραφίες ή σχέδια.

▶▶ Για να δεις και να φτιάξεις αφίσες, πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών** στις ασκήσεις **1** και **2** στις σελίδες 78-80.

3

Διάβασε.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Ο ΣΚΥΛΟΣ ΔΑΓΚΩΝΕΙ.

Προσέξτε τον σκύλο, δαγκώνει!

Σύγκρινε τις δύο φράσεις. Σε τι διαφέρουν;

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** με **ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ** και μάθε να γράφεις **σωστά** όσες από τις παρακάτω φράσεις θα μπορούσες να **διαβάσεις** ή να **γράψεις** σε μια πινακίδα.

- * Απαγορεύεται το παρκάρισμα. * Κλείνετε την πόρτα.
- * Δεν επιτρέπεται να παρκάρετε σε αυτό το σημείο.
- * Σας παρακαλώ πολύ να κλείνετε την πόρτα κάθε φορά που μπαίνετε.
- * Ενοικιάζεται.
- * Αυτό το σπίτι που βλέπετε ενοικιάζεται.

Να θυμάσαι ότι στα **ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ** δε βάζουμε τόνο.

Υπογράμμισε τώρα όσες από τις παραπάνω φράσεις θα μπορούσες να **πεις** ή να **ακούσεις**.

Πήγαινε στις σελίδες **81-83** του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις **ασκήσεις 3** και **4**.

4

Τώρα διάβασε το παρακάτω κείμενο.

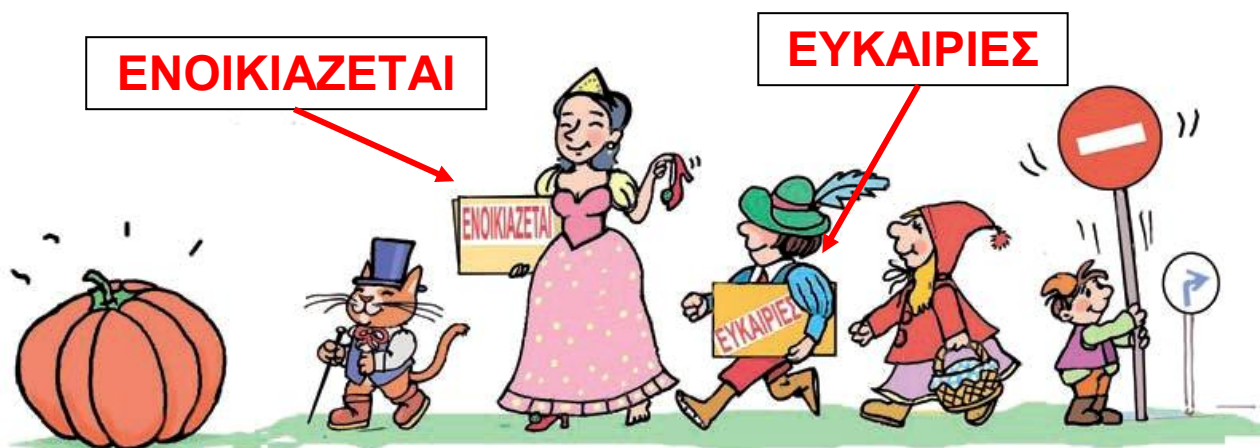
Η επανάσταση των παραμυθιών

Ένα όμορφο φθινοπωριάτικο πρωί, μια παραμυθένια συντροφιά πέρασε τις χορταριασμένες πύλες της παραμυθοχώρας και πήρε την άσφαλο για την πόλη των ανθρώπων.

Μπροστά μπροστά πήγαινε ο Παπουτσωμένος Γάτος, πίσω η Σταχτοπούτα, που κρατούσε ένα μεγάλο φάκελο με **μικρές αγγελίες** «ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ», ξοπίσω της ο γενναίος Ραφτάκος, που κρατούσε ένα μεγάλο φάκελο «ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ» για φορτηγάκια, ύστερα η Κοκκινοσκουφίτσα και τελευταίος ο Κοντορεβιθούλης, που άφηνε πίσω τους ψεύτικα σήματα της τροχαίας, για να μην μπορεί κανείς να τους ακολουθήσει.

Κι όταν έφτασε η μαγική ώρα των μεταμορφώσεων κι η κολοκύθα έγινε πάλι χρυσή καρότσα, όλοι πήδησαν μέσα, απέραντα ευτυχισμένοι.

Ζωή Βαλάση, «Η επανάσταση των παραμυθιών», εκδ. Γνώση

- ✦ Πού πηγαίνει η παραμυθένια συντροφιά;
- ✦ Από ποιους γνωστούς ήρωες παραμυθιών αποτελείται η παραμυθένια συντροφιά;
- ✦ Τι κρατά η Σταχτοπούτα;
- ✦ Ξέρεις τι είναι οι μικρές αγγελίες;

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρώτη πρόταση του κειμένου.

Χωριστείτε σε δύο ομάδες και συγκεντρώστε όσες πιο πολλές μικρές αγγελίες μπορείτε.
Συζητήστε στην τάξη για τα χαρακτηριστικά τους.
Έπειτα φτιάξτε και εσείς τις δικές σας μικρές αγγελίες και κάντε διαγωνισμό.
Κερδίζει όποιος γράψει τη μικρή αγγελία με τις λιγότερες λέξεις.

Να σας πω την αγγελία που έγραψα;
«Πωλούνται παλιά τεύχη περιοδικού
Χωχαρούπα.
Πληροφορίες Χαρά.
Τηλ.: 2310-001515».

5

Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα με τις λέξεις με τα έντονα γράμματα του κειμένου **4**.

ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ			
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	.....	.....	ΤΟ
Γενική	ΤΟΥ	.....	ΤΟΥ
Αιτιατική	ΤΟΝ	.....	ΤΟ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ΟΙ	ΟΙ	ΤΑ
Γενική	.....	.....	ΤΩΝ
Αιτιατική	ΤΟΥΣ	.....	ΤΑ

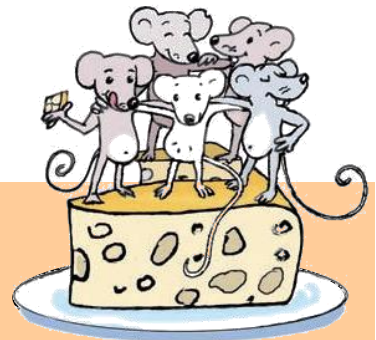
Τα ο, η, το είναι οριστικά άρθρα.
Τα χρησιμοποιούμε όταν μιλούμε
για ορισμένο πρόσωπο, ζώο ή
πράγμα. Για παράδειγμα,
ο μπαμπάς του Λουκά, η γάτα
της Χαράς, το μολύβι του Αρμπέν.

6

Διάβασε δυνατά
το παρακάτω ποίημα.

Πέντε Ποντικοί

Στο σκοτάδι μαστορεύουν πέντε ποντικοί.
Τι σκεπάρνια! Τι πριόνια! Τι μαστορική!
Σε ντουλάπι νοικοκύρη βάλθηκαν να μπουν.
Κρατς ο ένας, κριτς ο άλλος κόβουν και τρυτούν.
Είναι νύχτα και στον ύπνο το 'ριξαν βαριά.
Ετεμπέλιασε ο γάτος δίπλα στη φωτιά.
Μόνο η φάκα στο ντουλάπι κάθετα ξυπνή
κι αφουγκράζεται τον κλέφτη, κι ώρες αγρυπνεί.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Μάθε να γράφεις **σωστά** το πρώτο δίστιχο.

7

Μπορείς να βοηθήσεις τη Γαλήνη να συμπληρώσει τους παρακάτω πίνακες;

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	ο	.....	ποιητής
Γενική	του	κλέφτη	.....
Αιτιατική	τον	.....	.....
Κλητική	-	κλέφτη	ποιητή
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	οι	.....	.....
Γενική	των	κλεφτών	.....
Αιτιατική	τους	κλέφτες	.....
Κλητική	-	κλέφτες	ποιητές

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	ο	νοικοκύρης
Γενική	του	.....
Αιτιατική	τον	.....
Κλητική	-	νοικοκύρη
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	οι	.....
Γενική	των	νοικοκύρηδων
Αιτιατική	τους	.....
Κλητική	-	νοικοκύρηδες

Τώρα πήγαινε στις σελίδες 84-85 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε τις ασκήσεις 5, 6 και 7.

8

Διάβασε τον παρακάτω διάλογο.

- Βάγια, γιατί η δασκάλα μου διόρθωσε τη λέξη «θάλασα»;

- Γιατί η λέξη «θάλασσα» γράφεται με δύο σ.

- Ναι, όμως είτε τη γράψω με ένα σ είτε με δύο, διαβάζεται το ίδιο, έτσι δεν είναι, Βάγια;

- Ακριβώς! Πρέπει, ωστόσο, να γράφεις σωστά τη λέξη.

Για να δεις και άλλες λέξεις με δύο όμοια σύμφωνα, πήγαινε στις σελίδες 85-86 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε την **άσκηση 8**.

Αύριο Ανθολόγιο

Γέφυρα από σίδερο και μέλι

Την άλλη μέρα η Μαντλίν πήρε μαζί της το Λεό, τη Γιασμίν, το Γιτζάκ, τη Μεβέτ, την Αιλίν και πολλά πολλά άλλα παιδιά, που κάθισαν στην άκρη του Αρυφέγη, το ένα κοντά στο άλλο, κι έκαναν μια τεράστια γραμμή δίπλα στο νερό.

Αλλά και τα παιδιά της απέναντι όχθης ήρθαν στην άκρη του νερού κι έκαναν άλλη μια τεράστια γραμμή. Ήταν εκεί ο Χάρης, η Μελίνα, ο Λουκάς, η Ρεβέκκα, η Μαρία, όλα τα παιδιά της Μεγαλώπης. Και στις δύο άκρες του νερού μαζεμένα ζώα, ψάρια, πουλιά, έντομα... Όλοι μαζί, για ώρες πολλές, τραγουδούσαν το τραγούδι τους:

*Είμαστε στο ίδιο ποτάμι,
στο ποτάμι
που μας ενώνει,
κι όχι στις δύο όχθες...*

-ης, -η... μετ. διαλεκτικές, -είας, -ένη (λόγ.) (+με) συνηθ. λογικά με κάποιον, συμμετέχω σε συζήτηση, πρόκειται για αυτοαρχικούς ανθρώπους που ουδέποτε διαλέγονται, αποφασίζουν και διατάσσονται. ΣΥΝ. κομψενιάζω, συνδιαλέγομαι, συνομιλώ, κάνω διάλογο. **ΕΣΧΙΟ** λ. αποθετικός, ντιμπέιτ.

διαλέγω ρ. μετβ. [αρχ.] [δι-αλέ-γω, -χηκα, -γμένος] 1. κάνω μια επιλογή από ένα σύνολο δυνατών περιπτώσεων, ανάλογη προς τις προτιμήσεις μου: - τον όρκο μου / τους φίλους μου / έναν πρόπο ζώης / ένα επάγγελμα || **δι-αλέ-γι** τη μέρα / την ώρα / την κατάλληλη στιγμή να έρθει! ΣΥΝ. επιλέγω, ξεχωρίζω, βρίσκω 2. ξεχωρίζω σε σύνολο τα χρήσιμα από τα άχρηστα: - καρπούς / τα καλά από τα σκόρπα ΣΥΝ. ξεδιλέγω, ξεσκαρτάρο. **ΕΣΧΙΟ** λ. εκλέγω.

διαλέξιμα το [διαλεκτικός / -ατα, -άται] 1. η σύντομη διακοπή που παρεμβάλλεται στα διαδοχικά στάδια εξέλιξης συγκεκριμένης χρονικής περιόδου ή καταστάσεως: **ένα** - ερήνης μεταξύ δύο πολέμων || **καιρός** βροχερός με **διαλέξιμα** λιακάδας || **ευχάριστο** - || αρκετά δύσκολος, **κάνει ένα** - ΣΥΝ. πάθος, διακοπή ΦΡ (α) **κατά διαλέξιμα** όχι συνεχόμενα, αλλά κατά μικρά χρονικά διαστήματα: ο μένος και διαδαικνόντων / χτυπάει (το κομμάτι για) - ΣΥΝ. ανάπαυση 2. (σε θέματα) το διάστημα διακοπής της δράσης, που χωρίζει στα μέσον μια παράσταση (θέατρο), κινηματογραφική προβολή, τηλεοπτικό πρόγραμμα για λειτουργικούς λόγους και για ξεκούραση των θεατών ΦΡ (α) **μουσικό διάλεγμα** σύντομη διακοπή προγράμματος στη διάρκεια της οπίας, ακούγεται μουσική ή παρουσιάζονται μουσικά κομμάτια (β) **διοφημιστικό διάλεγμα** σύντομη διακοπή στη ρουτίνα (συνήθ. τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού προγράμματος) για τη μετάδοση διαφημίσεων. **ΕΣΧΙΟ** λ. ομήχη.

διαλέκτιον, -ούσα, -όν [αρχ.] (για φυσικά ή ιατρικά φαινόμενα) αυτό που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που σταματά και διαδοχικά επανέρχεται, **διαλέκτιον φωνήος** || **διαλέκτιον πυρετού** || **διαλέκτιον μηνιαίου** / **χολέρας** || **διαλέκτιον φως**.

διαλέπιση (η) [-ης κ. -άντας] [-άνσις, -άνανση] (λόγ.) η προσωρινή διαταραχή της κινητικής λειτουργίας οργάνου και ειδικότερ. το διαοντικό κενό στην επεξεργασία των ερεθισμάτων που προλαμβάνει ο εγκέφαλος λόγω παθολογικών ή ψυχολογικών αιτιών: **παθολογική διαλέπιση** - **της μνήμης** και **den θάβεται τίποτε** || **υποφέρει από - της καρδιάς**.

διαλεκτική (η) [χωρ. πλη.] θεία. 1. μέθοδος αναζήτησης της αλήθειας μέσω μιας διαδοχικής, συνεχών ερωτηματοκορίσεων, είτε γενικά μέσω της συζήτησης είτε μέσω του ερωτηματολογίου διαλόγου ως μέσο ευρέσεως της 2. (στην ελληνική και μαρξική φιλοσοφία) η ιδέα της ενότητας των αντιθέτων στο ιστορικό γίνεσθαι αλλά και στη σκέψη 3. (γενικό, -καταρχ.) η δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των στοιχείων που συνθέτουν ένα σύνολο, μια κατάσταση: **στις ανθρώπινες σχέσεις υπάρχει - καθήκον** επηρεάζει από τον άλλον αλλά και τον επηρεάζει. **ΕΣΧΙΟ** λ. ντιμπέιτ.

διαλεκτικός, -ής, -ή θείος. 1. αυτός που αναφέρεται στη διαλεκτική ή έχει τα χαρακτηριστικά της: η - κίνηση του κόσμου || - **αλληλεπίδραση των ιδεών** / **σκέψη** / **διαδικασία** / **μέθοδος** / **κριτική** 2. (ειδικό) **διαλεκτικός υλισμός** το μαρξικό σύστημα σκέψης που συνδυάζει τον φιλοσοφικό υλισμό με τη διαλεκτική μέθοδο του Χέρλεχ χωρίς το ιδεαλιστικό της υπόβαθρο.

διαλεκτικός, -ής, -ή θείος. Ο όρος **διαλεκτικός υλισμός** αποτελεί μεταφρ. δάνειο από γερμ. dialektischer Materialismus.

διαλεκτικός, -ής, -ή θείος. αυτός που σχετίζεται με μια διάλεκτο (βλ. λ.) - στοιχεία: **διαφορές** / **τύπος** / **σύσταση** / **φαινόμενα**.

διαλεκτολογία (η) [1891] γαλλ. κλάδος της γλωσσολογίας που ασχολείται με τη μελέτη των διαλεκτών, την περιγραφή τους σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα (φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό), τις σχέσεις μεταξύ τους και με την κοινή, καθώς και τις συνθήκες γένεσής και εξέλιξής τους. - **διαλεκτολόγος** (ο) (η) 1890.

διαλεκτολογικός, -ής, -ή θείος. Επιστημονικός όρος.

διαλεκτός (η) [διαλέκτου] - αν. - ους] γαλλ. 1. (α) κάθε γεωγραφική διαφοροποίηση στη χρήση μιας γλώσσας (β) (ειδικό) γλωσσική ποικιλία ομιλητών συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής που διαφέρει από την επίσημη μορφή της γλώσσας (νόημα) σε στοιχεία φωνολογίας, γραμματικής και λεξιλογίου: **κριτική** / **απεική** / **δαρκή** - ΣΥΝ. γλώσσα, ιδίωμα, ντοπιολαλιά 2. (ειδικό) η γλώσσα και συνθήρ. το ειδικό λεξιλόγιο που χαρακτηρίζει ορισμένη επαγγελματική ή κοινωνική ομάδα, η οποία χρησιμοποιεί τον δικό της συνθηματικό κώδικα για την επικοινωνία των μελών της: **τεχνική** / **δημοσιογραφική** / **ποδοσφαιρική**.

διαλέξιμα (α) [μεσ.] [δι-αλέ-ξιμα / -ατα, -άται] (καθη.) 1. η επιλογή από ένα σύνολο: **το - των φρούτων** / **των λαχανικών** 2. το ξεχωριστά των επιθυμητών στοιχείων από τα άχρηστα: **το - των γερών** **πριν από τους χαλασμένους**.

διαλέξιμα ρ. αμετβ. ακοθ. [αρχ.] [δι-αλέ-ξιμα (λογιότ. διελέ-ξιθην).

[ΕΤΥΜ < διακυβέω (βλ. λ.), απόδ. του γαλλ. cacher].

διακυβέω ρ. μετβ. [δικαυβέω-σα, -θηκα, -μένος] (λόγ.) 1. θέτω (κάτι) σε κίνδυνο μπροστά στο αβέβαιο αποτέλεσμα γεγονότος ή γχοηρήματος: **τα παίζω όλα για όλα**: - **τα συμφέροντά μου** / **τη ζωή μου** / **την ερήνη** / **τα πάντα** ΣΥΝ. ρισκάρω, ριψοκινδυνεύω, διακινδυνεύω 2. (μυστικό **διομυθέω**) εκτίθεται σε κίνδυνο, απειλείται: **διακυβεύεται η ασφάλεια και η σταθερότητα της χώρας** || **διακυβεύονται σημαντικά ποσά**. - **διακυβέωση** (η) [1852]

[ΕΤΥΜ μετβ. < δια- + κυβέω - παίζω ζάρια - διακινδυνεύω - < κύβος - ζάρια].

διακυμνίζω ρ. αμετβ. ακοθ. [μετβ.] [διακυμνίζω] υφιστάμαι συνεχής μεταβολή προς τα πάνω ή προς τα κάτω, παρουσιάζω κυματώδη κίνηση, αυξάνομαι ή μειώνομαι ΣΥΝ. συζκυμνίζομαι, (μετβ.) κινούμαι **ΕΣΧΙΟ** λ. αποθετικός.

διακύμανση (η) [1880] [-ης κ. -άντας] [-άνσις, -άνανση] (λόγ.) η συνεχής εναλλαγή στην εξέλιξη και τη διαμόρφωση μιας κατάστασης, οι αυθόρμητες μεταβολές: **τιμών** / **του κόστους της ζωής** / **παισών** / **του εδάφους** || η - **της δημοτικότητας του προέδρου** ΣΥΝ. ανθεωρετήρισμα, αυθόρμηση.

[ΕΤΥΜ Απόδ. του γαλλ. fluctuation].

διακυμνώδης ρ. μετβ. [αρχ.] [διακυμνώδης, -ος] [διακυμνώδης-α, -όμα, -ήθηκα, -ημένος] κάνω (κάποιον/κάτι) να φουρνάει (γελοῖος), κοροϊδεύω: **την πολιτική ζωή** / **τη συμπεριφορά του ΣΥΝ. γελοιοποιώ, σατιρίζω, περιγελώ, εμπαίζω, εκθίβω, χλευάζω**. - **διακυμνώδης** (η) [1861] **ΕΣΧΙΟ** λ. κοροϊδία, διαπραγματίζω.

διαλαλητής (ο) [μεσ.] 1. (παλαιότ.) πρόσωπο που διαλαλεί μια επίση, που κάνει (κάτι ευρύτερα γνωστό ΣΥΝ. υτελάλης 2. (ειδικότ.) πρόσωπο που δημοσιεύει μυστικά και διασπείρει φήμες.

διαλαλώ ρ. μετβ. [αρχ.] [διαλαλέω, -ηκα, -όμα, -όμα, -ήθηκα, -ημένος] 1. κάνω (μία είδηση, ένα γεγονός ή μυστικό ευρύτερα γνωστό στην κοινή γνώμη με έντονο και ιδιαίτερα εντυπωσιακό τρόπο, οι φημερίες **διαλαλώ** το νέο οικονομικό σκάνδαλο) || **άρχισε να διαλαλεί** το ευχάριστο νέο σε όλο τον κόσμο ΣΥΝ. διατυμπανίζω, κοινολογώ, διακηρύσσω, δημοσιοποιώ, (οικ.) κάνω βουκίνο, βιάζω στη φόρα 2. (για εμπορεύματα) διαφημίζω μεγαλοφώνως: **οι μικροπωλητές διαλαλούν την προμεία τους**. - **διαλαλήμα** (το) [μεσ.] κ. **διαλαλήμα** (ο) [μεσ.] κ. **διαλαλήμα** (η) [μετβ.].

διαλαμπώνω ρ. μετβ. [δι-λαμβάνω] (λόγ.) περιλαμβάνω, μιλώ κεντάως, πραγματεύομαι: **η συμφωνία / ανακίνηση διαλαμπάνει** τα εζή || **περι το θέματος αυτού δεν διαλαμπάνει στο έργο του ο συγγραφέας**. **ΕΣΧΙΟ** λ. λαμβάνω.

[ΕΤΥΜ αρχ. αρχική σμ. - αποκθό, αρπάζω - διαίρω, διαχωρίζω - < λα- < λαμβάνω ή σημαίνω σμ. πρωτοφανές στον Πλάτωνα, δημόμιονος τον συλλογισμό που βασίζεται σε διακεκριμένες σκέψεις και ταυνομένη επιτηρηματά].

διαλάμπω ρ. αμετβ. [αρχ.] [δι-ελάμω, μετ. διαλάμω, -ασα, -αν] (με) διακρίνω, ξεχωρίζω: **διαλάμπω στις τέχνες** και **στα γράμματα** || **άφους διαλάμπωντας** στην παιδεία.

διαλαμπάνω ρ. μετβ. [αρχ.] [δι-λαμβάνω] (λόγ.) στη φη. **διαλαμπάνει / έλαβε την προσοχή μου** έφραξε την προσοχή μου, **διαλαμπάνει / έλαβε την προσοχή σου**, όμως, και η κοινωνική διάσταση του θέματος || η **έσση του δεν έλαβε την προσοχή μου**.

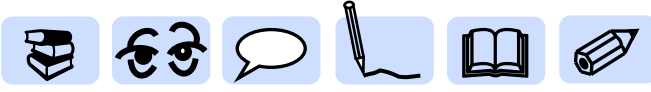
διαλαμπάνω την προσοχή. Τόσο στην αρχαία γλώσσα, απ' όπου προέρχεται η λέξη, όσο και στη λόγια παράδοση, η όρη χρήση του **διαλαμπάνω** - ξεχωρίζω, μένω απασχλημένος - είναι με ουσιαστικό (και όχι με γενική): **το γεγονός αυτό διαλάβε την προσοχή των ιευθύνων** (και όχι: **διέλαβε της προσοχής**). Το ίδιο συντάσσεται, και το **διαφεύγω**: **δεν πρέπει να διαφεύγει την προσοχή μας ότι... όη: **Να διαφεύγει της προσοχής μας****.

διαλέγγω (το) [μεσ.] [δι-αλέ-γω / -ατα, -άται] (καθη.) 1. η επιλογή από ένα σύνολο: **το - των φρούτων** / **των λαχανικών** 2. το ξεχωριστά των επιθυμητών στοιχείων από τα άχρηστα: **το - των γερών** **πριν από τους χαλασμένους**.

διαλέγομαι ρ. αμετβ. ακοθ. [αρχ.] [δι-αλέ-γθηκα (λογιότ. διελέ-γθην).

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

Τι βιβλίο είναι αυτό;

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Τα χαρακτηριστικά του λεξικού σου.
- ✓ Να βρίσκεις γρήγορα μια λέξη στο λεξικό.
- ✓ Να ξεχωρίζεις στο λεξικό σου τους ορισμούς από τα παραδείγματα.
- ✓ Να φτιάχνεις ορισμούς λέξεων.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τα κύρια από τα κοινά ουσιαστικά.
- ✓ Να κλίνεις τα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος.
- ✓ Να φτιάχνεις το δικό σου λεξικό.

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

ΘΕΣΜΙΚΑ ΖΩΑ ♦ Πουλί

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

ΜΙΑ ΦΟΥΚΛΙΝΑΣ ΚΑΘΕ από όλην την τάξη των πουλιών, το ηρωικό σύμβολο για όλους τους, τα λουλούδια, τα κτήνη, τα φρούτα, τα δέντρα και τα γράμματα. Μόλις η φουκλίνα σηκωθεί, από μια από τις εκατοντάδες φουκλίνες, που είναι οι φουκλίτες, η φουκλίνα σηκώνει το κεφάλι της ψηλά, αφήνοντας τον αυχένα της να κρέμεται από το κεφάλι της. Είναι τότε που η φουκλίνα σηκώνει το κεφάλι της ψηλά, αφήνοντας τον αυχένα της να κρέμεται από το κεφάλι της. Είναι τότε που η φουκλίνα σηκώνει το κεφάλι της ψηλά, αφήνοντας τον αυχένα της να κρέμεται από το κεφάλι της.

ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ
Από το ηρωικό σύμβολο για όλους τους, τα λουλούδια, τα κτήνη, τα φρούτα, τα δέντρα και τα γράμματα. Μόλις η φουκλίνα σηκωθεί, από μια από τις εκατοντάδες φουκλίνες, που είναι οι φουκλίτες, η φουκλίνα σηκώνει το κεφάλι της ψηλά, αφήνοντας τον αυχένα της να κρέμεται από το κεφάλι της.

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΛΕΞΗ	ΟΡΙΣΜΟΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
100001	ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	Ο μάρτυρας της Χριστιανικής πίστεως...	Ο Άγιος Παύλος...
100002	ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ	Ο ηρωικός σύμβολο για όλους τους...	Ο Βασιλιάς των Πουλιών...
100003	ΦΟΥΚΛΙΝΑ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Η Φουκλίνα...
100004	ΠΟΥΛΙ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Το Πουλί...
100005	ΑΥΧΕΝΑΣ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Ο Αυχένος...
100006	ΚΕΦΑΛΙ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Το Κεφάλι...
100007	ΑΥΧΕΝΑΣ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Ο Αυχένος...
100008	ΚΕΦΑΛΙ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Το Κεφάλι...
100009	ΑΥΧΕΝΑΣ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Ο Αυχένος...
100010	ΚΕΦΑΛΙ	Το ηρωικό σύμβολο για όλους τους...	Το Κεφάλι...

Παρατήρησε προσεκτικά τις τέσσερις σελίδες.

- ✦ Ποιες σελίδες μοιάζουν μεταξύ τους;
- ✦ Σε τι διαφέρουν η μια από την άλλη;
- ✦ Από τι βιβλίο είναι βγαλμένη καθεμιά από αυτές τις σελίδες;

Βρες σε τι διαφέρει η σελίδα του λεξικού από τις υπόλοιπες.

1

Ξεφύλλισε το λεξικό σου και απάντησε:

- ✦ Πόσες σελίδες έχει το λεξικό σου;
- ✦ Με ποια σειρά είναι γραμμένες οι λέξεις;
- ✦ Τι γράφει σε κάθε σελίδα πάνω πάνω, αριστερά και δεξιά;
- ✦ Γιατί νομίζεις ότι γράφει πάνω πάνω αυτές τις δύο λέξεις;
- ✦ Σε τι χρησιμεύει το λεξικό;

2

Στο λεξικό οι λέξεις μπαίνουν με αλφαβητική σειρά. Όμως μερικές φορές δυσκολευόμαστε να βάλουμε τις λέξεις στη σειρά, γιατί η αρχή τους μοιάζει. Παρατήρησε τα πρώτα γράμματα των λέξεων και βάλε τες στη σωστή αλφαβητική σειρά.

Ψάξε, ψάξε!

πλαστελίνη αγκάθι πλατεία δηλαδή
μπουμπουνίζει δήλωση αγκαλιάζω αγκαλιά
πλαστικός μπουμπούκι μπουφάν δηλώνω

1	2	3	4	5
Α α	Β β	Γ γ	Δ δ	Ε ε

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

6	7	8	9	10	11
Ζ ζ	Η η	Θ θ	Ι ι	Κ κ	Λ λ

12	13	14	15	16	17
Μ μ	Ν ν	Ξ ξ	Ο ο	Π π	Ρ ρ

ΜΕΣΗ

18	19	20	21	22	23	24
Σ σ	Τ τ	Υ υ	Φ φ	Χ χ	Ψ ψ	Ω ω

ΤΕΛΟΣ

A	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

M	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

3

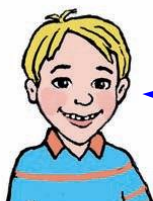

Η Χαρά και ο Αρμπέν
παίζουν ένα παιχνίδι.

Ανοίγουν το λεξικό τους και προσπαθούν να μαντέψουν
πού θα βρισκόταν το όνομά τους, αν το λεξικό περιείχε
και ονόματα. Παίξε μαζί τους...

Το όνομά μου θα ήταν μετά τη λέξη
χάπι και πριν τη λέξη χαράζω.

Το όνομά μου θα ήταν μετά τη λέξη
αρμέγω και πριν τη λέξη άρνηση.
Θέλεις να βρεις και εσύ πού θα έμπαινε
το όνομά σου στο λεξικό;

Ψάξε, ψάξε!

Το όνομά μου είναι .....

Θα ήταν μετά τη λέξη .....

και πριν τη λέξη .....

Το λεξικό σου λέει: «Για να με γνωρίσεις, πρέπει
να ψάχνεις στις σελίδες μου!» Πήγαινε λοιπόν στις
σελίδες 88-91 του **Τετραδίου Εργασιών**, στις
ασκήσεις **1**, **2**, **3** και **4**.

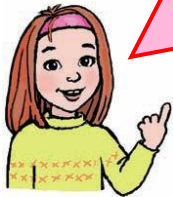
4

Χρωμάτισε **κόκκινες** όσες από τις παρακάτω λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στην αρχή του λεξικού, **πράσινες** όσες λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στη μέση του λεξικού και **μπλε** όσες λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στο τέλος του λεξικού. Έπειτα αναζήτησέ τες στο λεξικό σου.

άγγελος νησί μήλο χνάρι λόφος
γιαγιά ώμος βρύση τρύπιος

Η πρώτη λέξη του λεξικού μου είναι η λέξη **άβολος**.

Αντίγραψε την πρόταση της Χαράς **στο τετράδιό σου** και μάθε να τη γράφεις **σωστά**.

5

Έλα να βρούμε οχτώ πληροφορίες στο λεξικό. Διάβασε τις πληροφορίες παρακάτω και βάλε τον αριθμό της σωστής πληροφορίας στα κυκλάκια του λεξικού.

1. Ο αριθμός της σελίδας.
2. Η πρώτη λέξη της σελίδας.
3. Η τελευταία λέξη της σελίδας.
4. Η λέξη είναι θηλυκού γένους.
5. Η λέξη είναι ρήμα.
6. Η πρώτη σημασία της λέξης.
7. Η εικόνα μιας λέξης του λεξικού.
8. Μια αντίθετη λέξη.

----- γδέρνω ----- γείτονας

<p>α</p> <p>β</p> <p>γ</p> <p>δ</p> <p>ε</p> <p>ζ</p> <p>η</p> <p>θ</p> <p>ι</p> <p>κ</p> <p>λ</p> <p>μ</p> <p>ν</p> <p>ξ</p> <p>ο</p> <p>π</p> <p>ρ</p> <p>σ</p> <p>τ</p> <p>υ</p> <p>...</p>	<p>γδέρνω, γδέρνομαι <u>ρήμα</u> (έγδαρα, θα γδάρω)</p> <p>☑ Όταν γδέρνεις το χέρι σου, του κάνεις γρατσουνιές. ✍ <u>Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο κι έγδαρε το γόνατό της.</u> ○ γρατσουνώ</p> <p>✓ Όταν ο χασάπης γδέρνει ένα ζώο, του βγάζει το δέρμα. ◇ Το γδάρσιμο είναι το σημάδι που έχουμε στο σώμα μας, όταν γδερνόμαστε. ○ γρατσουνιά 🎵 γδέρ-νω</p>
	<p>γδύνω, γδύνομαι <u>ρήμα</u> (έγδυσα, θα γδύσω)</p> <p>☑ Όταν γδύνεις κάποιον, του βγάζεις όλα του τα ρούχα, τον αφήνεις γυμνό. Όταν γδύνεσαι, βγάζεις όλα τα ρούχα σου. ✍ <u>Η Αθηνά έγδυσε όλες της τις κούκλες για να πλύνει τα ρούχα τους.</u> ○ ξεντύνω ◇ γδύσιμο 🎵 γδύ-νω</p>
	<p>γεια <u>επιφώνημα</u></p> <p>☑ Όταν θέλουμε να χαιρετήσουμε κάποιον, λέμε «γεια», «γεια σου». Λέμε «γεια σας», όταν χαιρετάμε κάποιον μεγαλύτερο.</p> <p>✓ Όταν κάποιος έχει αγοράσει κάτι καινούριο του λέμε «με γεια». ✍ <u>«Με γεια το καινούριο φόρεμα Αθηνά!» είπε η Ελένη.</u> 🎵 γεια</p>
	<p>γείτονας [ο], γειτόνισσα [η] <u>ουσιαστικό</u> (γειτόνες, γειτόνισσες)</p>

γειτονιά ----- γεμίζω -----

✓ Γείτονάς σου είναι αυτός που μένει κοντά σου, στον ίδιο δρόμο.
Βλέπεις συχνά τους γείτονές σου βγαίνοντας από το σπίτι σου.
◇ Η γειτονιά σου είναι η περιοχή όπου βρίσκεται το σπίτι σου μαζί με τα γύρω σπίτια και τα μαγαζιά. 🎵 γεί-το-νας

γειτονιά [η] ουσιαστικό (γειτονιές)
→ γείτονας

γέλιο [το] ουσιαστικό (γέλια) → γελώ

γελώ και **γελάω** ρήμα (γέλασα, θα γελάσω)
✓ Όταν γελάς δείχνεις ότι είσαι χαρούμενος ή πως βρίσκει κάτι πολύ διασκεδαστικό, πολύ αστείο. Όταν γελάς, ακούγεται το γέλιο σου.
✍ Οι γονείς του Κώστα πηγαίνουν συχνά σε κωμωδίες για να γελάσουν. ● κλαίω
◇ Το γέλιο είναι ο ήχος που βγάζεις όταν γελάς. Ο ήχος αυτός μοιάζει με χα, χα, χα. ● κλάμα 🎵 γε-λώ

γεμάτος, γεμάτη, γεμάτο επίθετο (γεμάτοι, γεμάτες, γεμάτα) → γεμίζω

γεμίζω ρήμα (γέμισα, θα γεμίσω)
✓ Όταν γεμίζεις κάτι, βάζεις μέσα όσα πιο πολλά πράγματα μπορείς.

- Είμαι το αντίθετο του αδειάζω. Τι κάνω;

.....

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α
β
γ
δ
ε
ζ
...

 Ο Κώστας γέμισε τις τσέπες του με καραμέλες και βγήκε έξω να τις φάει με την Αθηνά.

✓ Η κοιλιά του Νίκου γέμισε από το πολύ φαγητό. Δεν υπήρχε πια χώρος για τίποτε άλλο.

✓ Χάλασε το πλυντήριο και το μπάνιο γέμισε νερά. Το μπάνιο είχε πολλά νερά.

● αδειάζω Η κοιλιά του Νίκου ήταν γεμάτη από το πολύ φαγητό.

 Πήγαινε στη σελίδα 91 του **Τετραδίου Εργασιών**, ψάξε στο λεξικό και κάνε την **άσκηση 5**.

6   Στο λεξικό μερικές λέξεις εξηγούνται καλύτερα με ένα παράδειγμα. Βρες στο λεξικό τις λέξεις μπροστά, **άδειος, αλμυρός, μαρμελάδα** και αντίγραψε **στο τετράδιό σου** ένα παράδειγμα για καθεμιά λέξη.

Μάθε να γράφεις σωστά το παράδειγμα που βρήκες για τη λέξη άδειος.

Τώρα πια ξέρεις πώς είναι ένα λεξικό! Μπορείς λοιπόν να αρχίσεις να φτιάχνεις το δικό σου λεξικό. Μέσα σε αυτό θα βάζεις όσες λέξεις δε βρίσκεις στο σχολικό λεξικό, όσες λέξεις σου αρέσουν ή όσες λέξεις σου φαίνονται αστείες.

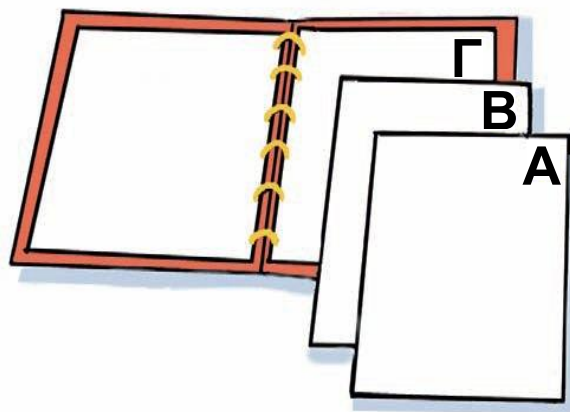
Για να φτιάξεις το λεξικό σου, διάβασε τις παρακάτω οδηγίες!

1. Αγόρασε ένα ντοσιέ που να χωρά περίπου 100 σελίδες και να έχει χωρίσματα με τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφάβητου.
2. Σε κάθε σελίδα θα γράφεις μία λέξη.
3. Γράψε τη λέξη που θέλεις με έντονο χρώμα.
4. Έπειτα σημείωσε αν η λέξη αυτή είναι ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα κτλ. Αν δεν το γνωρίζεις, μπορείς να ρωτήσεις το δάσκαλο ή τη δασκάλα σου.
5. Δώσε το δικό σου ορισμό της λέξης, αν μπορείς, αλλιώς συμβούλεψου ένα λεξικό.
6. Γράψε ένα παράδειγμα με τη λέξη αυτή.
7. Αν θέλεις, ζωγράφισε αυτό που φανερώνει η λέξη.

8. Πρόσθεσε λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία και άλλες που έχουν την ίδια σημασία με τη λέξη που διάλεξες.

ΠΡΟΣΕΧΕ: Να έχεις πάντα τις λέξεις με αλφαβητική σειρά, για να ξέρεις πού να τις βρίσκεις.

Έτσι, όταν δε θυμάσαι μια λέξη, θα μπορείς να ψάχνεις και σε αυτό το λεξικό. Γι' αυτό είναι καλό να βάλεις στο λεξικό σου όσες πιο πολλές λέξεις μπορείς. Από δω και στο εξής θα σου προτείνω κάποιες λέξεις για το λεξικό σου.

▶▶ Τώρα που ξέρεις τόσα πράγματα για το λεξικό, πήγαινε να παίξεις με αυτό στο **Τετράδιο Εργασιών** στις ασκήσεις **6**, **7**, **8** και **9** στις σελίδες 92-94.

8

Ο Αδαμάντιος Κοραής έχει πει:

Το πρώτο βιβλίο κάθε έθνους είναι το λεξικό της γλώσσας του.

☀ Τι νομίζεις ότι σημαίνει αυτό;

Για να μάθεις ποιος ήταν ο Αδαμάντιος Κοραής, διάβασε το σύντομο κείμενο που ακολουθεί.

Ο Αδαμάντιος Κοραής ήταν ένας άνθρωπος φωτισμένος. Γεννήθηκε το 1748 στη Σμύρνη και πέθανε το 1833 στο Παρίσι. Ήταν γιος εμπόρου. Αν και έζησε σε δύσκολους καιρούς, αγαπούσε τα γράμματα και σπούδασε ιατρική στη Γαλλία. Μιλούσε πολλές ξένες γλώσσες. Έζησε σε διαφορετικούς τόπους της Ευρώπης: στην Ολλανδία και στη Γαλλία. Αγωνίστηκε για το καλό των ανθρώπων γύρω του. Έλεγε πως η γλώσσα των Ελλήνων πρέπει να είναι απλή, ώστε να μπορέσουν ΟΛΟΙ οι Έλληνες να μορφωθούν. Στην αρχή του λεξικού του έγραψε: «Το πρώτο βιβλίο κάθε έθνους είναι το λεξικό της γλώσσας του».

Αντίγραψε τα λόγια του Κοραή στο τετράδιό σου και μάθε να τα γράφεις σωστά.

9

Βάλε στη **δεξιά** στήλη του πίνακα
πέντε λέξεις από το κείμενο **8**

που φανερώνουν ένα ορισμένο πρόσωπο,

ζώο, πράγμα ή τόπο και βάλε στην **αριστερή** στήλη
άλλες πέντε λέξεις που φανερώνουν όλα τα πρόσωπα,
ζώα ή πράγματα του ίδιου είδους.

Δηλώνουν όλα τα ζώα, πρόσωπα ή πράγματα του ίδιου είδους.	Δηλώνουν ορισμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή τόπο.
Τα λέμε ΚΟΙΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.	Τα λέμε ΚΥΡΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.
άνθρωπος	Αδαμάντιος ....

Λέξεις όπως **τρέξιμο, σιωπή, καλο-
σύνη** επίσης είναι κοινά ουσιαστικά.

Παρατήρησες ότι όλα τα κύρια ουσιαστικά
γράφονται με κεφαλαίο;

Πήγαινε στις σελίδες **95-97** του **Τετραδίου**

Εργασιών και κάνε τις **ασκήσεις 10, 11, 12** και **13**.

10

Αναζήτησε τη λέξη **άγαλμα**
στο λεξικό σου και **αντίγραψε**

ό,τι γράφει εκεί στη σωστή
θέση εδώ από κάτω.

«Η Μνήμη», γλυπτό του Νίκου Περαντινού

Λέξη με χρωματιστά έντονα γράμματα: .....

Η λέξη που ψάχνεις στο λεξικό είναι γραμμένη με
χρωματιστά έντονα γράμματα και ονομάζεται **λήμμα**.

Υπογραμμισμένη λέξη: .....

Η υπογραμμισμένη λέξη σου δείχνει τι μέρος του
λόγου είναι η λέξη που ψάχνεις, δηλαδή αν είναι
ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα, επίρρημα κτλ.

Φράση με κανονικά γράμματα:

.....
.....
.....

Η φράση με κανονικά γράμματα είναι
ο ορισμός της λέξης.

Υπογραμμισμένη φράση:

.....

.....

.....

Η υπογραμμισμένη φράση είναι ένα παράδειγμα.

11

Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Ιστορίες της Ποντικούπολης

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε στην Ποντικούπολη ένας τεμπέλης ποντικός που τον έλεγαν Χουζούρη. Κάθε μέρα, την ώρα που οι φίλοι του πήγαιναν στο σχολείο, ο Χουζούρης κοιμόταν του καλού καιρού. Για την ακρίβεια, κοιμόταν μ' όλους τους καιρούς, βρέξει, χιονίσει!

Μια μέρα, όμως, είδε στον ύπνο του ένα περίεργο όνειρο. Τον κυνηγούσε να τον πιάσει η Αλφαβήτα με τα είκοσι τέσσερα γράμματά της. Όταν τον έφτασε, του είπε: «Δεν πήρες ακόμη το μήνυμα των καιρών; Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο». Ο Χουζούρης σηκώθηκε τότε από το κρεβάτι και είπε: «Τέρμα τα αστεία! Καιρός για διάβασμα».

Από τότε έγινε ο καλύτερος ποντικομαθητής στην τάξη. Οι συμμαθητές του τον έβλεπαν με περιέργεια και έλεγαν: «Βρε, πώς αλλάζουν οι καιροί! Εκεί που ο Χουζούρης δεν ερχόταν στο σχολείο, τώρα μας έχει περάσει όλους!»

☀ Ξέρεις τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες εκφράσεις;

Αν δε γνωρίζεις κάποια από αυτές, ζήτησε να σου την εξηγήσουν.

Έπειτα αντίγραψε τις εκφράσεις στο λεξικό σου, στη λέξη καιρός, και αν μπορείς, συμπλήρωσε τη σημασία τους.

Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο.

Αντίγραψε την παραπάνω φράση στο τετράδιό σου και μάθε να τη γράφεις σωστά.

12

Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Το σπίτι μας βρίσκεται στη διασταύρωση δύο μεγάλων δρόμων. Κάθε πρωί, για να πάω στο σχολείο, κοιτάζω δεξιά

κι αριστερά και διασχίζω προσεκτικά τον δρόμο.
«Πρέπει να ξεκινάς στην ώρα σου, για να μην κάνεις αγώνα δρόμου» με συμβουλεύει ο παππούς μου. Όταν δεν έχουμε σχολείο, πηγαίνω βόλτα με τον παππού μου. Γυρνάμε στους δρόμους με τις ώρες και πάμε όπου μας βγάλει ο δρόμος: στο πάρκο, στην παραλία, στη βιβλιοθήκη, στα μαγαζιά.

Όταν επιστρέφουμε στο σπίτι, η μαμά μου μας λέει πάντα: «Πού ήσασταν όλη μέρα; Σας έφαγαν οι δρόμοι!».

☀ Ξέρεις τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες εκφράσεις;

Αν δε γνωρίζεις κάποια από αυτές, ρώτησε να μάθεις τη σημασία της.

Πρόσθεσε αυτές τις εκφράσεις στο λεξικό σου. Σε ποια λέξη θα τις γράψεις;

Αντίγραψε και μάθε να γράφεις **σωστά** την παρακάτω φράση.

Κάθε πρωί, για να πάω στο σχολείο, κοιτάζω δεξιά κι αριστερά και διασχίζω προσεκτικά τον δρόμο.

.....
.....
.....

13

Η Βάγια τακτοποίησε κάποιες λέξεις στον παρακάτω πίνακα.

Μπορείς να κάνεις και εσύ το ίδιο με τις λέξεις με τα έντονα γράμματα από τα κείμενα 8, 11 και 12 ;

Πρόσεξε τη θέση του τόνου.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο	.....	.....	καιρός
Γενική	του	.....	ανθρώπου	.....
Αιτιατική	τον	.....	.....	.....
Κλητική	-	δρόμ	.....	καιρέ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	.....	άνθρωποι	.....
Γενική	των	.....	.....	.....
Αιτιατική	τους	.....	ανθρώπους	.....
Κλητική	-	δρόμ	.....	καιροί

Πήγαινε στην **άσκηση 14** στη σελίδα 98 του **Τετραδίου Εργασιών** και βοήθησε τη Γαλήνη που **έγινε παπί!**

Ξέρεις τι σημαίνει η έκφραση
με τα **κόκκινα** γράμματα;
Θέλεις να την προσθέσεις στο λεξικό σου;

Αύριο Ανθολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

Ποπώ! Κόσμος που περνά!

Πάει ο παλιός ο χρόνος...

Πάει ο παλιός ο χρόνος
ας γιορτάσουμε, παιδιά
και του χωρισμού ο πόνος
ας κοιμάται στην κάρδια.

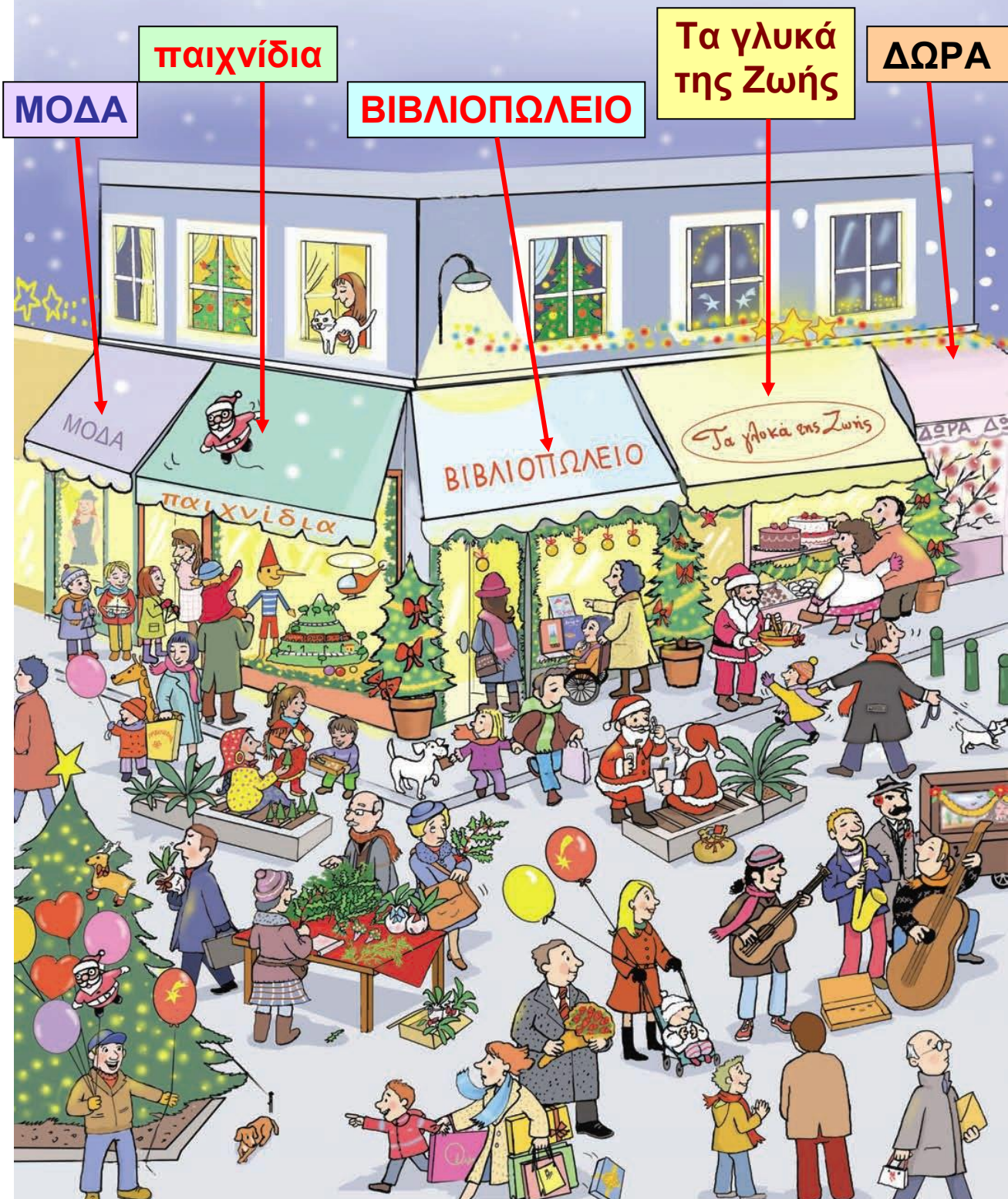
Καλή χρονιά, χρόνια πολλά
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά

Γέρε χρόνε φύγε τώρα,
πάει η δική σου η σειρά,
ήρθε ο νέος με τα δώρα,
με τραγούδια, με χαρά.

Καλή χρονιά, χρόνια πολλά
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά

Μα κι αν φεύγεις μακριά μας,
στην καρδιά μας πάντα ζει
κάθε λύπη και χαρά μας
που περάσαμε μαζί.

Καλή χρονιά, χρόνια πολλά
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να περιγράφεις ένα πρόσωπο.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τα μέρη απλών προτάσεων.
- ✓ Να φτιάχνεις αντίθετες λέξεις με τα ξε-, α- και αν-.
- ✓ Να κλίνεις θηλυκά ουσιαστικά σε -α.
- ✓ Να χωρίζεις μια λέξη στα δύο, όταν δε χωρά ολόκληρη στο τέλος της σειράς.
- ✓ Τα μέρη του σώματος και του προσώπου.

Κάλαντα Χριστουγέννων

Καλήν εσπέραν, άρχοντες,
αν είναι ορισμός σας
Χριστού τη θεία γέννησιν
να πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερα
εν Βηθλεέμ τη πόλει,
οι ουρανοί αγάλλονται
χαίρει η κτίσις όλη.

1

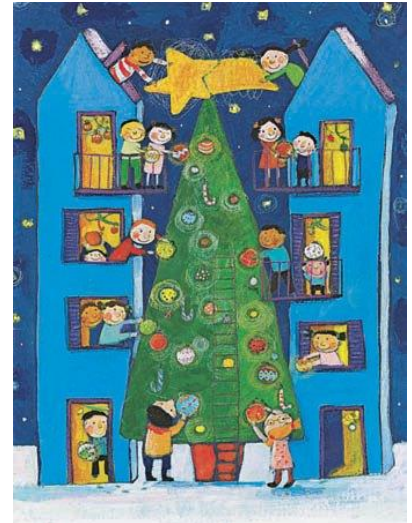

Παρατήρησε την εικόνα στη σελίδα 48 και πες.

- ✦ Τι βλέπεις σε αυτή;
- ✦ Τι φορά το κοριτσάκι που δίνει ένα μπισκότο στον σκύλο;
- ✦ Πώς είναι ο κύριος με τη λατέρνα;
- ✦ Τι έκφραση έχει στο πρόσωπό της η κυρία με το μπλε καπέλο;
- ✦ Τι κάνουν τα παιδιά με τα τριγωνάκια και το καράβι στα χέρια;

Αντίγραψε στο τετράδιό σου τους τέσσερις πρώτους στίχους από το τραγούδι για τον παλιό τον χρόνο και μάθε να τους λες **απέξω.**

Στον τόπο σας τραγουδάτε κάλαντα;
Ποια; Αναζητήστε κάλαντα από
διάφορα μέρη της Ελλάδας και
διαβάστε τα στην τάξη.
Ρωτήστε να μάθετε και συζητήστε
στην τάξη:
Έχετε χριστουγεννιάτικα έθιμα στον
τόπο σας; Ποια; Ποια είναι τα έθιμα
για την Πρωτοχρονιά;

▶▶ Στο **Τετράδιο Εργασιών**, στην **άσκηση 1** στις σελίδες 100-101, θα βρεις τι κουβαλά ο Αϊ-Βασίλης μέσα στα σακούλια του.

2 Η Γαλήνη διαβάζει το βιβλίο που της έκανε Δώρο η μαμά της για τα Χριστούγεννα. **Διάβασε και εσύ μαζί της.**

Η τελευταία επίσκεψη του Αϊ-Βασίλη

Όταν ο αδελφός μου κι εγώ ήμασταν μικρά παιδιά, κάθε παραμονή της Πρωτοχρονιάς μάς επισκεπτόταν ο Αϊ-Βασίλης. Ναι, δε σας λέω ψέματα. Ερχόταν ο ίδιος με την κατακόκκινη στολή του, τις γυαλιστερές του μπότες και τ' άσπρα γένια και μουστάκια του που γέμιζαν το καλοκάγαθο πρόσωπό του. Είχε και μια μεγάλη

σακούλα κρεμασμένη πίσω στον ώμο του και, αφού έσκυβε στα κρεβάτια μας και μας χάιδευε, άφηνε τα δώρα μας δίπλα στο προσκέφαλό μας.

Γιωργία Ανεζίνη-Λεράκη,
«Η τελευταία επίσκεψη του Αϊ-Βασίλη», εκδ. Κέδρος

Ψάξε στο λεξικό τις λέξεις **καλοκάγαθος** και **προσκέφαλο** και πρόσθεσέ τες στο δικό σου λεξικό.

Μάθε να γράφεις **σωστά την πρώτη φράση του κειμένου.**

Διάβασε προσεκτικά τις υπογραμμισμένες φράσεις και τις ερωτήσεις που ακολουθούν, παρατήρησε την εικόνα του Αϊ-Βασίλη και συμπλήρωσε τον πίνακα στην επόμενη σελίδα.

- ♦ Πώς είναι τα ρούχα του;
- ♦ Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του προσώπου του;
- ♦ Τι έκφραση έχει;

Χαρακτηριστικά προσώπου	Ρούχα	Έκφραση προσώπου

▶▶ Για να περιγράψεις τον εαυτό σου και άλλα πρόσωπα, πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών**, στις σελίδες 101-103, και κάνε τις ασκήσεις **2** και **3**. Έπειτα κάνε τις ασκήσεις **4** και **5** στις σελίδες 103-104.

3

Η Γαλήνη αγόρασε στους φίλους της από ένα βιβλίο ως χριστουγεννιάτικο δώρο. Διάβασε και εσύ ένα παραμύθι από το βιβλίο που χάρισε στη Χαρά.

Το αστέρι των Χριστουγέννων

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε στον ουρανό ένα αστεράκι. Βαριόταν όμως να κάνει κάθε βράδυ τα ίδια και τα ίδια. Μια μέρα λοιπόν, που ο ήλιος έλαμπε και κανένας δεν μπορούσε να το δει, το αστεράκι το 'σκάσε από το σπίτι του. Στριφογύρισε, στριφογύρισε και κάποτε έφτασε πάνω απ' τη Γη.

Αυτό που δεν ήξερε το αστεράκι ήταν ότι τώρα το έβλεπαν κι οι άνθρωποι από τη Γη.

- Ανακαλύψαμε, είπαν, ένα νέο αστέρι. Και του έδωσαν κι ένα όνομα. Το ονόμασαν Βιγαδεζή.

Το αστεράκι όμως γρήγορα βαρέθηκε να βλέπει μόνο δέντρα, τα οργωμένα χωράφια, τα πλοία και τους ελέφαντες στην Ινδία. Πλησίασε, λοιπόν, λίγο περισσότερο.

Τώρα έβλεπε και τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι γεμάτοι θαυμασμό έβλεπαν αυτό το υπέρλαμπρο άστρο.

- Δεν μπορεί, έλεγαν, κάτι θα συμβεί στον κόσμο. Κάτι πολύ καλό. Αλλιώς, γιατί να φανεί αυτό το αστέρι.

Στο αστέρι άρεσαν πολύ οι παράξενοι άνθρωποι. Παρατηρούσε, λοιπόν, εδώ και λίγες μέρες τρεις ανθρώπους που περπατούσαν στην έρημο. Περπατούσαν και περπατούσαν. Κάτι κρατούσαν στα χέρια τους και προχωρούσαν κοιτάζοντας κάπου κάπου τον ουρανό.

Μια νύχτα, το αστεράκι είδε άλλους δύο παράξενους ανθρώπους. Έναν άντρα και μια γυναίκα. Κι ένα γαϊδουράκι. Φαινόntonτουσαν κουρασμένοι και πήγαιναν πολύ αργά.

Το αστεράκι πλησίασε λίγο περισσότερο. Η λάμψη του μεγάλωσε. Το αστεράκι είδε τη γυναίκα να κατεβαίνει από το γαϊδουράκι. Κρατούσε την κοιλιά της που ήταν μεγάλη και στρογγυλή. Άραγε αυτή η γυναίκα θα γεννούσε εκεί στην ερημιά μόνη της; Το αστεράκι ανήσυχο πλησίασε ακόμη περισσότερο.

Η γυναίκα μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου. Ο άντρας στάθηκε απέξω. Όταν ακούστηκε το πρώτο κλάμα του μωρού, το αστεράκι ένιωσε την καρδιά του

να σπαρταράει από χαρά. Αχ, πόσο ήθελε να δει αυτό το μωράκι. Πλησίασε ακόμη λίγο. Όλη η έρημος γύρω φωτίστηκε σαν να 'ταν μέρα.

Είδε μέσα στη σπηλιά τους τρεις γέροντες γονατιστούς μπροστά σε μια φάτνη, να προσφέρουν στο μωράκι σμύρνα, χρυσό και λιβάνι.

Ένα φως ξεχυνόταν γύρω από τη φάτνη και φώτιζε

το ήρεμο πρόσωπο της μητέρας του μωρού. Το αστεράκι πρόλαβε να δει τα μάτια του μωρού που το κοίταζαν γλυκά. Τίποτε άλλο...

Έπειτα έσβησε σαν κεράκι και χάθηκε απ' τον ουρανό.

Ευγενία Φακίνου, «Το αστερί των Χριστουγέννων»,
εκδ. Κέδρος

- ✦ Πώς ονόμασαν οι άνθρωποι το αστεράκι;
- ✦ Ποιους είδε το αστεράκι να περπατούν στην έρημο;
- ✦ Τι είδε το αστεράκι μέσα στη σπηλιά;
- ✦ Τι συνέβη στο αστεράκι στο τέλος της ιστορίας;
- ✦ Ποιοι νομίζεις ότι ήταν η γυναίκα που γέννησε, ο άντρας της και το μωρό που γεννήθηκε;

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** την πρόταση με τα έντονα γράμματα της προηγούμενης σελίδας και μάθε να τη γράφεις **σωστά**.

Το παραμύθι που διάβασες αποτελείται από πολλές προτάσεις, άλλες μεγάλες και άλλες μικρές. Θυμήσου! Κάθε πρόταση αποτελείται από τουλάχιστον δύο μέρη.

Το ένα δείχνει ποιος κάνει κάτι (π.χ. ο άντρας) και το άλλο δείχνει τι κάνει (π.χ. στάθηκε απέξω). Οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες, για να καταλάβεις μια πρόταση ή ένα κείμενο.

4

Ξαναδιάβασε τις υπογραμμισμένες προτάσεις του κειμένου **3** και συμπλήρωσε τον πίνακα.

Ποιος κάνει κάτι;		Τι κάνει;	
Ποιος το 'σκασε από το σπίτι του;		Τι έκανε το αστεράκι;	
Ποιος μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου;		Τι έκανε η γυναίκα;	
Ποιος στάθηκε απέξω;	Ο άντρας	Τι έκανε ο άντρας;	στάθηκε απέξω.

Πήγαινε στις σελίδες 104-105 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις **ασκήσεις 6** και **7**.

5

Σύγκρινε τα παρακάτω ζευγάρια λέξεων και πες σε τι νομίζεις ότι μας χρησιμεύουν τα α-, αν- και ξε-.

κακός – άκακος

κολλώ – ξεκολλώ

γνωστός – άγνωστος

διψώ – ξεδιψώ

μπερδεύω – ξεμπερδεύω

κινητός – ακίνητος

υπάκουος – ανυπάκουος

Μάθε να γράφεις σωστά τις παραπάνω λέξεις.

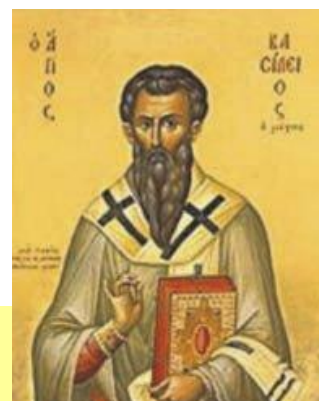

Πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών** στη σελίδα 106, και κάνε την άσκηση 8, για να δεις τι γίνεται στην Ανάποδη Χώρα.

6

Το παρακάτω κείμενο είναι από το βιβλίο που χάρισε η Γαλήνη στον Αρμπέν.

Ο δικός μας Αϊ-Βασίλης

Καλή του ώρα του Αϊ-Βασίλη με την κόκκινη φόρμα και την ολόλευκη γούνα, δε λέω... Μα, αυτός, μάτια μου, τι σχέση έχει με το δικό μας τον Αϊ-Βασίλη το σοφό, το δάσκαλο; Το λένε και τα κάλαντα: «Βαστάει πένα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι, και στο ραβδί του ακούμπησε να πει τ' αλφαβητάρι». Στα κάλαντα της Μυκόνου τον λένε... γραμματικό! «Κι αν είσαι και γραμματικός, πες μας την αλφαβήτα».

Και βέβαια ήτανε γραμματικός και πολύ σπουδαγμένος. Ένας από τους Τρεις Ιεράρχες. Κι έγραψε

πάμπολλα συγγράμματα και έδωσε συμβουλές, πώς να διαβάζουν τα παιδιά, πόση αξία έχει το διάβασμα.

Τα έλεγα όλα αυτά με λόγια απλά στην εγγονή μου, όταν ξαφνικά μπήκε ο παππούς και είπε: «Από το πολύ νέφος δε φαίνεται η Αθήνα!». Κι η εγγονή μου, που περιμένει τα δώρα της από τον καλό μας γραμματικό και δάσκαλο, ρώτησε με αγωνία: «Γιαγιάκα μου, λες να μην τη βρει την Αθήνα ο Αϊ-Βασίλης με τόσο πολύ νέφος;».

Αγγελική Βαρελά, περιοδικό «Συνεργασία»,
τ. 22, 1994-95

- ✱ Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις με τις οποίες περιγράφει η συγγραφέας τον «δικό μας» Αϊ-Βασίλη.
- ✱ Ξέρεις ποιοι είναι οι Τρεις Ιεράρχες;
- ✱ Πότε γιορτάζουν και οι τρεις μαζί;
- ✱ Γιατί φοβάται το κοριτσάκι ότι δε θα βρει ο Αϊ-Βασίλης την Αθήνα;

Συζητήστε στην τάξη για το νέφος στις μεγάλες πόλεις, τι είναι, πώς δημιουργείται και τι μπορούμε να κάνουμε, για να το αντιμετωπίσουμε.

7

Έλα τώρα να συμπληρώσουμε τον παρακάτω πίνακα. Παρατήρησε πού μπαίνει ο τόνος.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	η	χαρά	.....	θάλασσα
Γενική	της	χαράς	ώρας	θάλασσας
Αιτιατική	τη(ν)	.....	.....	.....
Κλητική	-	.....	ώρα	.....

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	χαρές	.....	.....
Γενική	των	χαρών	ωρών	θαλασσών
Αιτιατική	τις	.....	.....	.....
Κλητική	-	.....	ώρες	θάλασσες

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	η	.....	ταυτότητα
Γενική	της	ελπίδας	ταυτότητας
Αιτιατική	τη(ν)	.....	.....
Κλητική	-	.....	.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	οι	ελπίδες	.....
Γενική	των	ελπίδων	ταυτοτήτων
Αιτιατική	τις	.....	.....
Κλητική	-	.....	.....

8

Τα παιδιά έγραψαν στο σχολείο χριστουγεννιάτικες κάρτες.

Χρειάστηκε όμως να χωρίσουν κάποιες λέξεις στο τέλος της σειράς.

Παρατήρησε πώς χώρισαν ο Λουκάς και η Γαλήνη τις λέξεις και απάντησε στις ερωτήσεις της επόμενης σελίδας. Γράψε τις απαντήσεις **στο τετράδιό σου**.

Το αστέρι
να λά-
μπει για σένα.
Γαλήνη

Χαρούμενα
Χριστούγεν-
να!
Λουκάς

- Πώς χωρίζονται δύο όμοια σύμφωνα;
- Πώς χωρίζονται τα δίψηφα σύμφωνα;
- Πώς χωρίζονται τα δίψηφα φωνήεντα;
- Πώς χωρίζεται ένα σύμφωνο που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα;

Πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών** στις σελίδες **107-109** και κάνε τις ασκήσεις **9**, **10** και **11**.

Αύριο Ανθολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 13

ΜΕΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να γράφεις σύντομα κείμενα που εξηγούν μια εικόνα, ένα σκίτσο, μια φωτογραφία, ένα αντικείμενο, έναν πίνακα ζωγραφικής.
- ✓ Να περιγράφεις ένα αντικείμενο.
- ✓ Να περιγράφεις έναν χώρο.
- ✓ Λέξεις για τα χρώματα και τα σχήματα.
- ✓ Να βρίσκεις επιρρήματα που σε βοηθούν να περιγράφεις τον χώρο.
- ✓ Να κλίνεις τα θηλυκά ουσιαστικά σε -η.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το αόριστο άρθρο.
- ✓ Να αναγνωρίζεις λέξεις που δηλώνουν έναν ήχο.

Χάρτης Πελοποννήσου
Χαλκογραφία
1686

Παλιά παιχνίδια από τη
συλλογή του παιδικού
μουσείου «Σταθμός»

Σκουλαρίκι καράβι
Δωδεκάνησα - Πάτμος
18ος αιώνας

Παρατήρησε τις εικόνες, διάβασε τις φράσεις και πες.

- ☀ Τι γράφουν οι μικρές καρτέλες;
- ☀ Σε τι χρησιμεύουν;

1

Στο λαογραφικό μουσείο οι τέσσερις φίλοι είδαν αυτόν τον χώρο. Η δασκάλα τους τους διάβασε μια καρτέλα που εξηγούσε τι είναι.

Πατητήρι. Ο χώρος του πατητηριού είναι και αποθήκη, άλλοτε και υπνοδωμάτιο. Είναι άσπρος, γιατί είναι χτισμένος με ασβέστη και πορσελάνη. Είναι ο μοναδικός χώρος του σπιτιού όπου δεν μπορούν να φτιάξουν φωλιές τα ποντίκια. Εδώ φυλάσσονται εργαλεία, σκεύη και τρόφιμα. Εδώ κοιμούνται όμως και τα παιδιά, σε ένα ξύλινο πατάρι, το «ταβλωτό». Το δωμάτιο χρησιμοποιείται πολύ κατά τον τρύγο. Τότε καθαρίζουν τα βαρέλια και ασβεστώνουν το πατητήρι και το δοχείο όπου θα πέσει ο χυμός των σταφυλιών, ο μούστος. Το πάτημα αναλαμβάνει ο «πατητής», οι κινήσεις του είναι σαν να χορεύει. Από τον πρώτο μούστο φτιάχνονται γλυκίσματα, μουσταλευριά και πετιμέζι.

- ✦ Έχεις επισκεφτεί ποτέ κάποιο λαογραφικό μουσείο;
- ✦ Τι υπάρχει σε ένα λαογραφικό μουσείο; Γιατί;
- ✦ Έχεις επισκεφτεί κάποιο άλλο μουσείο;

- ✦ Με τι είναι χτισμένο το πατητήρι;
- ✦ Τι χρώμα έχει;
- ✦ Τι έχει μέσα;
- ✦ Τι κάνουν μέσα στο πατητήρι;

Ψάξε στο λεξικό τις λέξεις
πατητήρι, πορσελάνη, μούστος
και πετιμέζι.

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρόταση
με τα έντονα γράμματα.

Για να περιγράψεις έναν χώρο, μπορείς να πεις για
το σχήμα του, το μέγεθός του, το χρώμα του και
για το τι υπάρχει μέσα σε αυτόν, ξεκινώντας από
τη μια πλευρά του και φτάνοντας έως την άλλη.
Μπορείς ακόμη να πεις σε τι χρησιμεύει ο χώρος
αυτός.

2

Στο λαογραφικό μουσείο τα παιδιά είδαν πολλά αντικείμενα. Ενώ τα έβλεπαν, η δασκάλα τούς εξηγούσε.

Διάβασε τι γράφουν οι καρτέλες και τι είπε η δασκάλα και σύγκρινέ τα. Οι καρτέλες ή τα λόγια της δασκάλας έχουν λιγότερες λέξεις;

Φιγούρα Καραγκιόζη
του Σπ. Κούζαρου
Αθήνα 1979

Ασημένιο καντήλι από την
Κωνσταντινούπολη
18ος αιώνας

Αυτό είναι μια φιγούρα του Καραγκιόζη ή, όπως το λέμε, του θεάτρου σκιών. Η φιγούρα ονομάζεται «Ο Κολοκοτρώνης έφιππος», δηλαδή πάνω σε άλογο. Τη ζωγράφισε ο καραγκιοζοπαίχτης Σπύρος Κούζαρος το 1979 στην Αθήνα.

Αυτό είναι ένα καντήλι ασημένιο από την Κωνσταντινούπολη. Φτιάχτηκε στα τέλη του 18ου αιώνα.

Οι σύντομες φράσεις που δίνουν πληροφορίες γι' αυτό που βλέπουμε λέγονται **λεζάντες**.

Στις σελίδες 5–7 του **Τετραδίου Εργασιών**, στις ασκήσεις **1**, **2**, **3** και **4** μπορείς να γράψεις **λεζάντες**.

3

Η Χαρά γράφτηκε συνδρομήτρια στο «Λαλουσάκι», την εφημεριδούλα του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης. Εκεί διάβασε για τις νεροσφυρίχτρες.

Η νεροσφυρίχτρα

Ένα από τα πιο αγαπημένα παιχνίδια των παιδιών στα παλιότερα χρόνια ήταν η νεροσφυρίχτρα. Είναι ένα είδος σφυρίχτρας που έχει σχεδόν σφαιρικό σχήμα, χαμηλό ποδαράκι, λαιμό και στόμιο πολύ ανοιχτό. Η συγκεκριμένη, μάλιστα, είναι ζωγραφισμένη με λουλούδια. Πλάγια και στο ύψος του χερουλιού ξεκινά ένα μικρό πήλινο σωληνάκι από όπου κανείς σφυρίζει.

Όταν η νεροσφυρίχτρα είναι άδεια και κάποιος φυσήξει από το σωληνάκι, ακούγεται ένα συνεχές σφύριγμα. Όταν όμως είναι γεμάτη νερό, οι φυσαλίδες του αέρα που περνούν από το νερό αναδίδουν ένα είδος γαργαρίσματος που μοιάζει με κελάηδημα πουλιού. Τότε λένε ότι «η λαλίτσα γουργουρίζει».

Εφημερίδα «Το λαλουσάκι» του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, τ. 170, Μάιος 2004

Μάθε να γράφεις **σωστά την πρώτη πρόταση του κειμένου.**

Μπορείς να υπογραμμίσεις με **κόκκινο** τις φράσεις που περιγράφουν **το σχήμα** της νεροσφυρίχτρας, με **πράσινο** τις φράσεις που περιγράφουν **τα σχέδια** που έχει ζωγραφισμένα πάνω της, και με **μπλε** τις φράσεις που περιγράφουν **τον ήχο** της;

Όταν περιγράφουμε ένα αντικείμενο, δεν ξεχνούμε να πούμε τι είναι, σε τι χρησιμεύει, το σχήμα του, το χρώμα του, το μέγεθός του, το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο, τα σχέδια που έχει.

▶▶ Για να περιγράψεις και εσύ αντικείμενα, κάνε τις ασκήσεις **5** και **6**, στις σελίδες 7-8 του **Τετραδίου Εργασιών**.

4

Για να γίνεις μικρός λαογράφος, γράψε σε μια λευκή σελίδα έθιμα που γνωρίζεις, λαϊκά παραμύθια, παραδόσεις ή αινίγματα που άκουσες, παιχνίδια που έπαιζαν οι μεγαλύτεροι. Συγκεντρώστε όλες τις σελίδες και φτιάξτε ένα βιβλίο ή, αν θέλετε, στείλτε ό,τι γράψατε στο «Λαλουσάκι», για να το δημοσιεύσει.

5

Βάγια, στο «Λαλουσάκι» γράφει ότι
η νεροσφυρίχτρα γουργουρίζει.
Και η κοιλιά μας λέμε ότι γουργουρίζει!

Υπάρχουν και άλλες πολλές λέξεις
που δηλώνουν έναν ήχο.

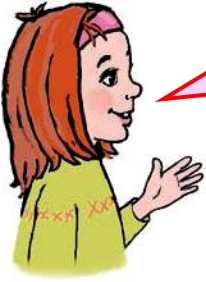
▶▶ Τέτοιες λέξεις θα βρεις στο **Τετράδιο Εργασιών**,
στις σελίδες 9-10, στις **ασκήσεις 7 και 8**.

6

Τι θα λέγατε να κάνετε μια λαογραφική έκθεση στο σχολείο σας; Ζητήστε από τους μεγαλύτερους να σας δανείσουν αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν παλιά. Έπειτα γράψτε τις λεζάντες. Θα μπορούσατε μάλιστα να οργανώσετε μια εκδήλωση για τα εγκαίνια της έκθεσής σας και να καλέσετε γονείς, δασκάλους και άλλους μαθητές. Πώς θα τους καλέσετε; Πώς θα αναγγείλετε το γεγονός; Πώς θα θυμάστε ποιος σας δάνεισε τα πράγματα;

Βάγια, έχω μια απορία. Γιατί άλλοτε λέμε «μια έκθεση» και άλλοτε «η έκθεση»; Σε τι διαφέρουν τα άρθρα ο, η, το από τα ένας, μια, ένα;

Τα ένας, μια, ένα είναι άρθρα που χρησιμοποιούμε για ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα το οποίο δεν είναι συγκεκριμένο. Γι' αυτό τα λέμε αόριστα άρθρα.

Για σκέψου! Θα μπορούσες ποτέ να πεις «ένα σπίτι μου», για να μιλήσεις για το σπίτι σου; Όμως πρόσεχε! Το αόριστο άρθρο έχει μόνο ενικό αριθμό. Όταν θέλεις να μιλήσεις για πολλά αόριστα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα, δε βάζεις κανένα άρθρο.

Στην επόμενη σελίδα, συμπλήρωσε τα κενά με το αόριστο άρθρο και θα μάθεις τι είδε η Γαλήνη στο λαογραφικό μουσείο.
Μην ξεχάσεις να βάλεις κεφαλαίο γράμμα όπου χρειάζεται.

Στο λαογραφικό μουσείο ήταν ..... κύριος που έδειχνε στα παιδιά πώς να φτιάχνουν μουσικά όργανα. .... κυρία ύφαινε σε ..... αργαλειό ..... μάλλινο κιλίμι. Δίπλα της υπήρχαν φωτογραφίες που έδειχναν πώς να φτιάχνεις τα κρόσσια ..... κουβέρτας. .... τεχνίτης σκάλιζε τη λαβή ..... ασημένιου ξίφους.

8

Ο Αρμπέν διαβάζει σε μια προθήκη:
«Κάλτσες γυναικείες βαμβακερές - Πυργί Χίου - Τέλη 19ου αιώνα». Λέει στη Χαρά, που ήταν πίσω του:

«Κοίτα αυτές τις κάλτσες, έχουν σχεδόν όλα τα χρώματα και τα σχήματα. Έχουν, από πάνω προς τα κάτω, **κόκκινα** τρίγωνα, **μαύρους** μαιάνδρους και **πράσινους** κύκλους μέσα σε **πορτοκαλί** ρόμβους. Αλλού υπάρχουν **μπλε** αστέρια πάνω σε **θαλασσί** και **άσπρα** τετράγωνα, **κίτρινα** φύλλα και από πίσω το **μοβ**. Εδώ και εκεί είναι πλεγμένα **καφέ** λουλούδια πάνω στο **ροζ**, και κάτω κάτω, στις φτέρνες και στα δάχτυλα, υπάρχουν ρίγες **θαλασσί**, **κόκκινες**, **γκρι**, **πορτοκαλί**, **πράσινες** και **καφέ**».

Χώρισε τα χρώματα του κειμένου σε εκείνα που κλίνονται και σε εκείνα που δεν κλίνονται και γράψε τα από κάτω.

Κλίνονται τα: .....

.....

.....

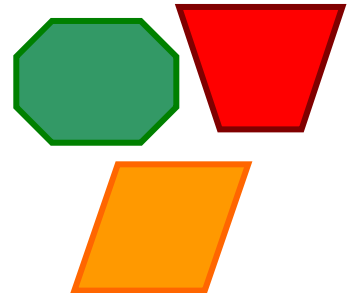
Δεν κλίνονται τα: ....

....

....

Μάθε να τα γράφεις σωστά.

Μπορείς τώρα να γράφεις τα σχήματα που αναφέρει ο Αρμπέν;

.....

.....

.....

Μάθε να τα γράφεις σωστά.

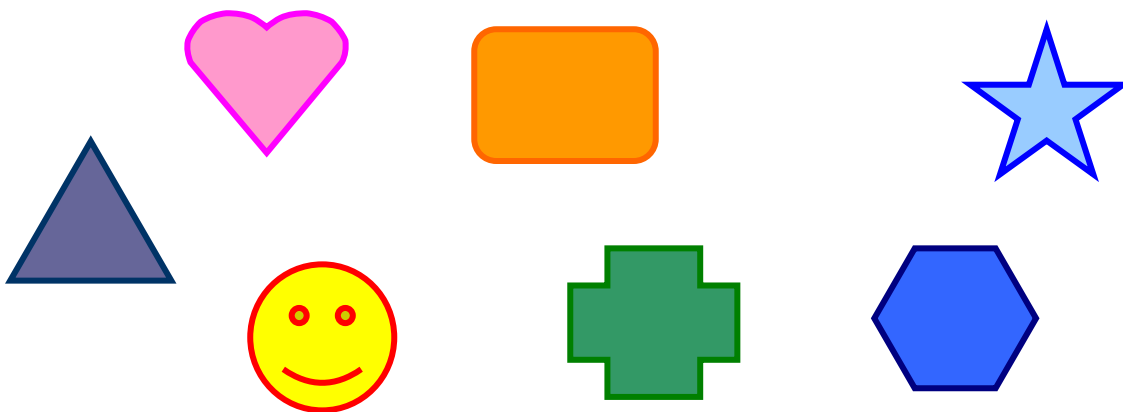
Οι υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου σε βοηθούν να πεις πού βρίσκεται κάτι. Μπορείς να τις αντιγράψεις εδώ;

.....

.....

Οι λέξεις αυτές λέγονται **τοπικά επιρρήματα**. Ξέρεις άλλες τέτοιες λέξεις, που δείχνουν πού βρίσκεται κάτι;

▶▶ Σχήματα, χρώματα και λέξεις που δηλώνουν τον τόπο όπου βρίσκεται κάτι θα βρεις στις σελίδες 10-11 του **Τετραδίου Εργασιών**, στις ασκήσεις **9** και **10**.

9

Διάβασε το παρακάτω ποίημα.

Ήλιος

Βγήκες, ήλιε, κι έλαμψες
κι έλαμψε η πλάση,
ουρανοί και θάλασσες
και βουνά και δάση.

Ήλιος το καθαρίο φως
λάμπει στην καρδιά μου
και η λύπη και το ψέμα
φεύγουνε μακριά μου.

Βασίλης Ρώτας

Μπορείς να συμπληρώσεις τον πίνακα με τις λέξεις που λείπουν;

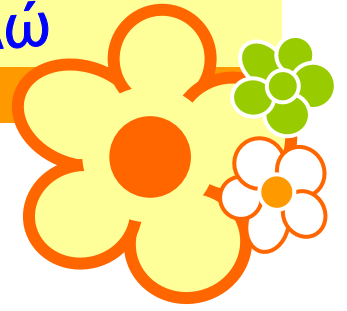
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	η	γραμμή	λύπη	ζάχαρη
Γενική	της	.....	.....	.....
Αιτιατική	τη(ν)	γραμμή	.....	.....
Κλητική	-	.....	λύπη	ζάχαρη
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι	γραμμές	.....	ζάχαρες
Γενική	των	γραμμών	λυπών	
Αιτιατική	τις	.....	.....	ζάχαρες
Κλητική	-	.....	λύπες	

▶▶ Κάνε τώρα τις ασκήσεις **11** και **12** στις σελίδες **11-12** του **Τετραδίου Εργασιών**.

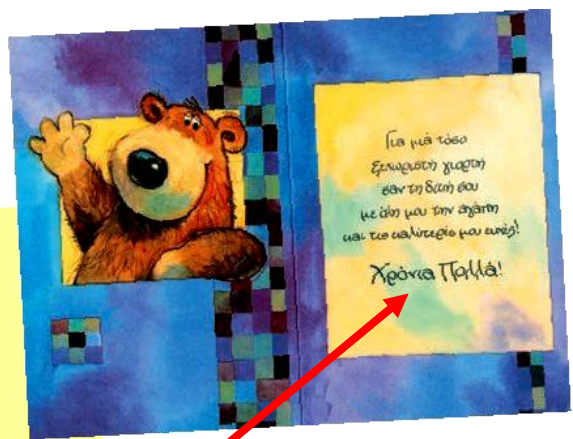
Αύριο Ανθολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 14

Με προσκαλούν και προσκαλώ

Θερμάς
Ευχές
Θερμάς Ευχές

Για μια τόσο
ξεχωριστή γιορτή
σαν τη δική σου
με όλη μου την αγάπη
και τις καλύτερές μου ευχές!
Χρόνια Πολλά

**Καλά Χριστούγεννα
και
Ευτυχές το Νέον Έτος**

ΟΛΗ Η ΠΑΡΕΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ

Αγαπητέ φίλε Αλέξανδρε

Θα χαρώ πολύ να σε δω στο party μου που

θα γίνει στις 11 του μήνα Φεβρουαρίου

ημέρα Σάββατο και ώρα 5

Η διεύθυνση είναι Βισβίζη 20

και το τηλέφωνο είναι 25510-13501

Σε περιμένω με χαρά

Βλάσης

Θα χαρούμε πολύ να σας έχουμε κοντά μας
στον γάμο μας το Σάββατο 21 Αυγούστου 1999

και ώρα 7.30 μ.μ. στον Ιερό Ναό

Αγίων Αναργύρων

στην Αρχαία Κόρινθο.

Γιάννης – Σαντίνα

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να διαβάζεις και να καταλαβαίνεις προσκλήσεις και ευχητήριες κάρτες.
- ✓ Να γράφεις και εσύ προσκλήσεις και ευχητήριες κάρτες.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τις λέξεις ή τις φράσεις που μας δείχνουν πού και πότε γίνεται κάτι.
- ✓ Ποια ρήματα τελειώνουν σε **-αίνω** και ποια σε **-ένω**.
- ✓ Τι είναι τα αριθμητικά.
- ✓ Να γράφεις και να λες σωστά την ημερομηνία και την ώρα.
- ✓ Τις λέξεις που δηλώνουν συγγενικά πρόσωπα.

Παρατήρησε τις εικόνες, διάβασε τι γράφουν και πες.

Για τη γιορτή σου

Να σας ζήσει

- ✦ Μπορείς να φανταστείς τι είναι;
- ✦ Πώς το κατάλαβες;

- ✦ Μοιάζουν κάποιες από αυτές τις κάρτες μεταξύ τους; Ένωσέ τες.
- ✦ Ποιες λέξεις σε βοήθησαν να το καταλάβεις;

- ✦ Έχεις λάβει ποτέ τέτοιες κάρτες;
- ✦ Έχεις στείλει ποτέ τέτοιες κάρτες;

- ✨ Ορισμένες από αυτές τις κάρτες είναι παλιές. Τις έστειλαν οι παππούδες μας και οι προπαππούδες μας. Μπορείς να βρεις ποιες;
- ✨ Πώς το κατάλαβες;

1

Τα γενέθλια της Χαράς

Το τηλέφωνο χτύπησε πέντε φορές. Η μαμά της Μαρίας σήκωσε το ακουστικό.

«Λέγετε!» είπε με δυνατή φωνή.

«Γεια σας! Είμαι η Χαρά... Θέλω να καλέσω τη Μαρία στα γενέθλιά μου!» είπε η Χαρά με δισταγμό. «Δεν ήρθε στο σχολείο και δεν...»

Η Χαρά σταμάτησε για λίγο. Πήρε μια βαθιά ανάσα και συνέχισε: «Εεε... θέλω να την καλέσω στα γενέθλιά μου, στο σπίτι μου, στην οδό... Αγγελάκη 13».

Η Χαρά δε θυμόταν τι έπρεπε να πει, ντράπηκε και έκλεισε βιαστικά το τηλέφωνο. Μόλις το έκλεισε, της ήρθε μια ιδέα! Μέσα στη σάκα της είχαν μείνει μερικές ακόμη προσκλήσεις... Την αναποδογύρισε βιαστικά. Τότε άρχισαν να πέφτουν από αυτή διάφορα χαρτάκια.

Χαρά μας

σου ευχόμαστε χρόνια πολλά
για τα γενέθλιά σου!

Να είσαι πάντα γελαστή
και ευτυχισμένη!

Ελπίζουμε να σου αρέσει
το δώρο που σου στέλνουμε

Με πολλή πολλή αγάπη,
ο παπούς και η γιαγιά σου

1 τετράδιο 50 φύλλων

1 χάρακα

1 γόμα

1 μπλοκ ζωγραφικής

Τηλέφωνο
μαμαπά
679201300

Σε καλώ στο πάρτι που θα κάνω για τα γενέθλιά μου το Σάββατο 22 Ιανουαρίου στις 5.00. Θα χαρώ να έρθεις να παίξουμε και να γιορτάσουμε μαζί. Το σπίτι μου είναι στην οδό Αγγελάκη 13.

Χαρά Γεωργίου

- ✳ Τι έπεσε από τη σάκα της Χαράς;
- ✳ Ποιο από αυτά της χρειάζεται, για να θυμηθεί τι πρέπει να πει στη μαμά της Μαρίας; Πώς το κατάλαβες;
- ✳ Πότε είναι το πάρτι γενεθλίων της Χαράς; Τι ώρα;
- ✳ Πού καλεί τους φίλους της;

- ☀️ Τι πρέπει να κάνει τώρα η Χαρά, για να καλέσει τη Μαρία στα γενέθλιά της;
- ☀️ Εσύ, αν ήθελες να καλέσεις παιδιά στο σπίτι σου, τι θα έκανες;

2

Στην τάξη της Χαράς όλοι κάνουν συλλογές. Ο Αρμπέν μαζεύει ημερολόγια, ο Λουκάς γραμματόσημα. Και η Γαλήνη; Διάβασε προσεκτικά και απάντησε στις ερωτήσεις.

**Ελάτε ΟΛΟΙ στα γιορτή βιβλίου
στο Πνευματικό Κέντρο
του Δήμου Θεσσαλονίκης
στις 8 Μαΐου.**

**Η γιορτή θα ξεκινήσει στις 17.00
με βιβλιοπαρουσιάσεις
και άλλες εκδηλώσεις.**

Θα είναι μεγάλη χαρά για μας
να έρθετε στον γάμο μας που θα γίνει
την Κυριακή 25 Απριλίου και ώρα 19.00
στον ιερό ναό του Αγ. Βασιλείου στην Τρίπολη.

Νίκος Αρχοντόπουλος - Γεωργία Κουνελάκη

Σας καλούμε στην αποκριάτικη γιορτή
του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου που θα γίνει
την Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου στις 11.00 π.μ. στην
αίθουσα τελετών του σχολείου μας.

Οι μαθητές του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου

Αντίγραψε την πρόσκληση για την αποκριάτικη γιορτή **στο τετράδιό σου και μάθε να τη γράφεις σωστά.**

- ✦ Τι είναι αυτά που μαζεύει η Γαλήνη;
- ✦ Ποιος έγραψε την κάθε πρόσκληση;
- ✦ Ποιες πληροφορίες υπάρχουν σε όλες τις προσκλήσεις;

3

Θέλετε να παίξουμε ένα παιχνίδι στην τάξη;

Όποιο παιδί θέλει μπορεί να κάνει ότι τηλεφωνεί σε κάποιο συμμαθητή του, για να τον καλέσει στα γενέθλιά του. Μπορείτε να ηχογραφήσετε αυτές τις τηλεφωνικές

συνομιλίες και στη συνέχεια να τις ακούσετε προσεκτικά και να πείτε αν ξεχάσατε να δώσετε κάποιες χρήσιμες πληροφορίες.

4

Ξαναδιάβασε προσεκτικά όλες τις προσκλήσεις των σελίδων 75-77.

Έπειτα γράψε πότε και πού γίνονται τα γενέθλια, οι εκδηλώσεις, οι γάμοι κτλ.

	Πότε;	Πού;
<p>Θα είναι μεγάλη χαρά για μας να έρθετε στο γάμο μας που θα γίνει την Κυριακή 25 Απριλίου και ώρα 19.00 στον ιερό ναό του Αγ. Βασιλείου στην Τρίπολη. Νίκος Αρχοντόπουλος - Γεωργία Κουνελάκη</p>		
<p>Σας καλούμε στην αποκριάτικη γιορτή του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου που θα γίνει την Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου στις 11.00 π.μ. στην αίθουσα τελετών του σχολείου μας. <i>Οι μαθητές του 3ου δημοτικού σχολείου Βόλου</i></p>		
		
<p>Ελάτε ΟΛΟΙ στα γιορτή βιβλίου στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Θεσσαλονίκης στις 8 Μαΐου. Η γιορτή θα ξεκινήσει στις 17.00 με βιβλιοπαρουσιάσεις και άλλες εκδηλώσεις.</p>		

Τελικά όλες οι προσκλήσεις γράφουν πότε και πού γίνεται κάτι!

▶▶ Για να γράψεις και εσύ προσκλήσεις, πήγαινε στη σελίδα 14 του **Τετραδίου Εργασιών** στις ασκήσεις **1**, και **2**. Μετά δες την **άσκηση 3** στη σελίδα 15.

5

Η τάξη σας αποφάσισε να οργανώσει μια έκθεση ζωγραφικής. Χωριστείτε σε ομάδες και φτιάξτε μια πρόσκληση, για να καλέσετε παιδιά από άλλα σχολεία ή άλλες πόλεις. Μην ξεχάσετε να γράψετε στην πρόσκληση όλες τις αναγκαίες πληροφορίες και να τη στολίσετε με ζωγραφιές.

6

Την επόμενη μέρα ο Αρμπέν έφερε στο σχολείο κάποια από τα

ημερολόγια που μαζεύει, για να αποφασίσουν όλοι μαζί πότε θα ξαναπάνε σε μουσείο.

Παρατήρησε τα ημερολόγια. Είναι όλα ίδια; Τι γράφουν;

Παγκόσμιες Ημέρες (Π.Η.)	
21/2	Π. Η. Μητρικής Γλώσσας
22/3	Π. Η. για το Νερό
27/3	Π. Η. Θεάτρου
2/4	Π. Η. του Παιδικού Βιβλίου
7/4	Π. Η. Υγείας
18/5	Π. Η. των Μουσείων
31/5	Π. Η. κατά του Καπνίσματος
5/6	Π. Η. Περιβάλλοντος
21/6	Π. Η. της Μουσικής
21/9	Π. Η. Ειρήνης
5/10	Π. Η. για τους Δασκάλους
3/12	Π. Η. για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
10/12	Π. Η. Ανθρώπινων Δικαιωμάτων
11/12	Π. Η. του Παιδιού
18/12	Π. Η. για τους Μετανάστες

2006																
Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ		Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ		
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ								ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ								
						1						1	2	3	4	5
2	3	4	5	6	7	8	6	7	8	9	10	11	12			
9	10	11	12	13	14	15	13	14	15	16	17	18	19			
16	17	18	19	20	21	22	20	21	22	23	24	25	26			
23	24	25	26	27	28	29	27	28								
30	31															
ΜΑΡΤΙΟΣ							ΑΠΡΙΛΙΟΣ									
		1	2	3	4	5							1	2		
6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9			
13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16			
20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23			
27	28	29	30	31			24	25	26	27	28	29	30			

	ΜΑΡΤΙΟΣ	
ΤΕΤ	1	15
ΠΕΜ	2	16
ΠΑΡ	3	17
ΣΑΒ	4	18
ΚΥΡ	5	19
ΔΕΥ	6 ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ	20
ΤΡΙ	7	21
ΤΕΤ	8	22
ΠΕΜ	9	23
ΠΑΡ	10	24
ΣΑΒ	11	25 ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ
ΚΥΡ	12	26
ΔΕΥ	13	27
ΤΡΙ	14	28
ΤΕΤ	29	
ΠΕΜ	30	
ΠΑΡ	31	

ΑΠΡΙΛΙΟΣ		
ΣΑΒ	1	
ΚΥΡ	2	
ΔΕΥ	3	17
ΤΡΙ	4	18
ΤΕΤ	5	19
ΠΕΜ	6	20
ΠΑΡ	7	21 ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΣΑΒ	8	22
ΚΥΡ	9	23 ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ
ΔΕΥ	10	24 ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ
ΤΡΙ	11	25
ΤΕΤ	12	26
ΠΕΜ	13	27
ΠΑΡ	14	28
ΣΑΒ	15	29
ΚΥΡ	16	30

ΜΑΪΟΣ			
ΔΕΥ	1 ΕΡΓ. ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ	15	29
ΤΡΙ	2	16	30
ΤΕΤ	3	17	31
ΠΕΜ	4	18	
ΠΑΡ	5	19	
ΣΑΒ	6	20	
ΚΥΡ	7	21	
ΔΕΥ	8	22	
ΤΡΙ	9	23	
ΤΕΤ	10	24	
ΠΕΜ	11	25	
ΠΑΡ	12	26	
ΣΑΒ	13	27	
ΚΥΡ	14	28	

Στον Αρμπέν αρέσει να παίζει με τα ημερολόγια. Παίξε και εσύ με αυτά στο **Τετράδιο Εργασιών**, στις **ασκήσεις 4 και 5** στη σελίδα 16.

7

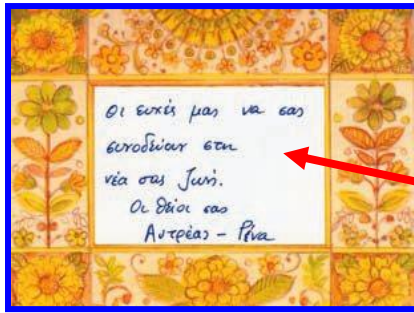
Η Χαρά είδε τη συλλογή προσκλήσεων της Γαλήνης και τη συλλογή ημερολογίων του Αρμπέν και τους κάλεσε στο σπίτι της, για να τους δείξει τη δική της συλλογή. Άνοιξε το πολύχρωμο κουτί της και να τι έβγαλε:

Σου ευχόμαστε να τα εκατοστήσεις!
Με πολλή αγάπη,
τα ξαδέλφια σου
Κώστας - Μιχάλης

Χαρά μου, σου εύχομαι να είσαι
πάντα **ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ**
και να πετύχεις όλα όσα θέλεις.
Η νονά σου

Οι ευχές μας να σας
συνοδεύουν στη
νέα σας ζωή.
Οι θείοι σας
Αντρέας - Ρένα

Ευτυχισμένο
το Νέον Έτος

Χρόνια πολλά
και ευτυχισμένα!
Η θεία σου Ελένη

Μάθε να γράφεις σωστά τις ευχές της θείας Ελένης.

- ✱ Τι μαζεύει η Χαρά;
- ✱ Πώς το κατάλαβες;
- ✱ Ποιος έγραψε την κάθε κάρτα; Σε ποιον την έστειλε; Για ποιο λόγο ήθελε να ευχηθεί;
- ✱ Εσύ έχεις λάβει ποτέ τέτοιες κάρτες;
- ✱ Έχεις γράψει τέτοιες κάρτες; Σε ποιον; Τι του ευχήθηκες;

- ♥ Ποια ευχή τραγουδούμε συνήθως στα γενέθλια κάποιου;
- ♥ Θέλετε να τη γράψουμε στον πίνακα της τάξης, για να την αντιγράψετε **στο τετράδιό σας**;

▶▶ Για να γράψεις ευχетήριες κάρτες, πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών**, στις σελίδες 17-18, στις **ασκήσεις 6 και 7**.

8

Διάβασε τώρα το παρακάτω κείμενο.

Το μυστικό τραγούδι της Μάτας

Έτριψε βιαστικά τα δόντια της με την οδοντόβουρτσα κι έτρεξε στο κρεβάτι της. Σ' ένα λεπτό μπήκε κι ο μπαμπάς.

- Καληνύχτα κοριτσάκι, είπε, και... φυσικά να τα εκατοστήσεις.

«Καληνύχτα» έγνεψε η Μάτα και κρυφογέλασε. Όλο «φυσικά» και «φυσικά» έλεγε ο μπαμπάς: φυσικομπάμπας σκέτος.

Αμέσως μετά, «τσακ τσακ» τα τακουνάκια της μαμάς.

- Καληνύχτα, Μάτα μου, να τα εκατοστήσεις, χιλιόχρονη, είπε.

«Καληνύχτα, μαμά» έγνεψε η Μάτα κι έκλεισε τα μάτια της.

Μόλις έκλεισε πίσω της η πόρτα, η Μάτα πετάχτηκε σαν ελατήριο. Έτρεξε και κλείδωσε και βιαστικά τράβηξε στο κρεβάτι της όλα της τα δώρα: πακέτα με παπούτσια και κούκλες, σακούλες με μπουφάν και

χρυσές κορδελίτσες, καινούριο σκουφί και κασκόλ... και φυσικά, τα απαραίτητα βιβλία της νονάς. Αχ! Αυτή η νονά! Κοντεύει να της γεμίσει τα ράφια.

Όμορφα που ήταν απόψε, κι η τούρτα τεράστια, ολόασπρη σαν χιονισμένο βουνό, γεμάτη σαντιγί και ανανάδες και πάνω να γράφει: «Να τα εκατοστήσεις», και εννέα κεράκια που τα έσβησε μεμιάς! Κι όλοι τραγούδησαν το τραγούδι, κι όταν τελείωσαν η Μάτα έγνεψε σε όλους «ευχαριστώ».

Ειρήνη Μάρρα, «Το μυστικό τραγούδι της Μάτας», εκδ. Κέδρος, εικονογράφιση Βάσω Ψαράκη

- ✦ Πόσες ευχές βρίσκεις μέσα στο κείμενο;
- ✦ Ποιος εύχεται κάθε φορά; Σε ποιον;
- ✦ Πώς απαντά η Μάτα στις ευχές; Γιατί;

Μάθε να γράφεις **σωστά** τη φράση με τα έντονα γράμματα.

Σκέψου και εσύ μια δική σου ευχή για τη Μάτα και γράψε τη **στο τετράδιό σου**. Μην ξεχάσεις να την υπογράψεις.

9

Διάβασε το κείμενο στην επόμενη σελίδα.

Τα γενέθλια της Χαράς

Η Χαρά στα γενέθλιά της κάλεσε όλη την τάξη της, δηλαδή είκοσι πέντε συμμαθητές και συμμαθήτριές της. Τελικά από την τάξη της ήρθαν δεκαέξι παιδιά, εφτά αγόρια και εννιά κορίτσια. Ήρθαν όμως ακόμη τέσσερα παιδιά από τη γειτονιά της και τρία ξαδελφάκια της.

Στις **5.30** όλοι ήταν εκεί. Ο καιρός ήταν καλός και το πάρτι έγινε στην αυλή. Έπαιξαν έντεκα φορές κρυφτό, πέντε φορές «μήλα» και έξι φορές κυνηγητό.

Γύρω στις **6.45** κουράστηκαν πια να τρέχουν και κάθισαν να φάνε. Έφαγαν στην αρχή σαράντα τέσσερα κεφτεδάκια και δύο σακούλες πατατάκια. Έπειτα δοκίμασαν τα είκοσι δύο γλυκά που είχε ετοιμάσει η μαμά της Χαράς.

Κατά τις **7.15** έφεραν μία τεράστια τούρτα. Είχε πάνω οχτώ κεράκια, τέσσερις ζαχαρωτούς πιγκουίνους και ένα γατάκι.

Η Χαρά χρειάστηκε να φουσήξει τρεις φορές, για να σβήσει όλα τα κεράκια. Όταν η ώρα πήγε **8.00**, οι γονείς των παιδιών άρχισαν να έρχονται σιγά σιγά. Στις **9.20** όλοι είχαν φύγει.

- ✦ Πρόσεξε τις **μπλε** λέξεις. Τι κοινό έχουν;
- ✦ Πώς αλλιώς θα μπορούσες να τις γράψεις;
- ✦ Πρόσεξε αυτά που είναι γραμμένα με **κόκκινο**.
- ✦ Τι μας δείχνουν; Μπορείς να τα διαβάσεις;

Μάθε να γράφεις **σωστά** την υπογραμμισμένη πρόταση του κειμένου.

Στο **Τετράδιο Εργασιών**, στις ασκήσεις **8** και **9** στις σελίδες 19-20, θα βρεις πολλούς αριθμούς για να γράψεις!

10

Διάβασε τα παρακάτω στιχάκια.

Κόσμος **μπαινει**, κόσμος **βγαινει**
και **ανεβοκατεβαινει**

και κανένας δε **σωπαινει**!

Όλοι τρώνε, δε **χορταίνουν**,

από το φαΐ **παχαινουν**,

και τα πιάτα δεν τα **πλένουν**.

Μα εγώ δεν **καταλαβαίνω**

νηστική γιατί όλο **μένω**,

και **μικραίνω** και **λεπταίνω**

και τη ζώνη μου **μαθαίνω**

όλο πιο σφιχτά να **δένω**!

♦ Διάβασε τώρα στα παραπάνω στιχάκια μόνο τα ρήματα και πρόσεξε πώς τελειώνουν.

♦ Πώς γράφονται τα περισσότερα;

Γράφονται με .....

♦ Υπάρχουν στα παραπάνω στιχάκια κάποια ρήματα που δε γράφονται με **-αίνω**;

Ποια;

.....

Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις με τα έντονα γράμματα!

▶▶ Πήγαινε στη σελίδα 22 του Τετραδίου Εργασιών, και κάνε την άσκηση 10.

Αύριο Ανθολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 15

Αλληλογραφώ

**EXPRESS
ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ
EXPRES**

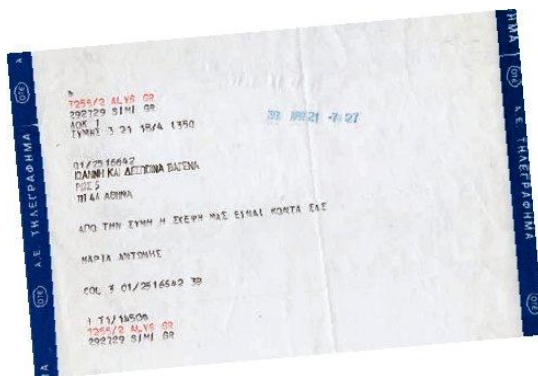
EXPRESS
ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ
EXPRES

ΔΙΑΔΥΜΟΤΕΙΧΟ

**ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ
BY AIR MAIL-PAR AVION**

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ
BY AIR MAIL-PAR AVION

ΟΤΕ Α. Ε. ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΟΤΕ Α. Ε

7255/2 ALYS GR
292729 SIMI GR

01/2516642
ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΒΑΓΕΝΑ
ΡΩΣ 5
111 44 ΑΘΗΝΑ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΗ Η ΣΚΕΨΗ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΟΝΤΑ
ΣΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΗΣ

COL 3 01/2516642 38
1 T1/1450

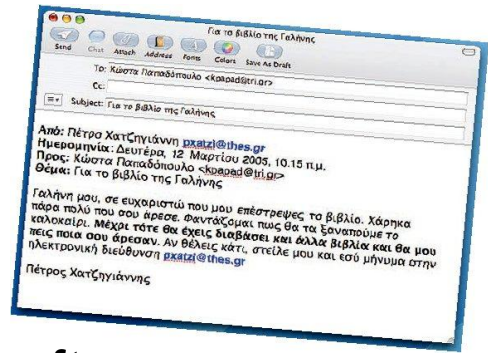
7255/2 ALYS GR
292729 SIMI GR

ΟΤΕ Α. Ε. ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΟΤΕ Α. Ε

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να διαβάζεις και να καταλαβαίνεις επιστολές και μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- ✓ Να γράφεις και εσύ επιστολές και μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- ✓ Πότε χρησιμοποιούμε πληθυντικό αριθμό (πληθυντικό ευγενείας), όταν μιλούμε ή γράφουμε σε κάποιον.
- ✓ Το ρήμα έχω.
- ✓ Να καταλαβαίνεις τι σημαίνουν οι σύνθετες λέξεις και να φτιάχνεις και εσύ τέτοιες λέξεις.
- ✓ Λέξεις που έχουμε δανειστεί από άλλες γλώσσες.

Send Attach Fonts Save As Draft

Chat Address Colors

To: Κώστα Παπαδόπουλο
< krapad@tri.gr

Cc:

Subject: Για το βιβλίο της Γαλήνης

Από: Πέτρο Χατζηγιάννη pxatzi@thes.gr

Ημερομηνία: Δευτέρα, 12 Μαρτίου 2005, 10.15 π.μ.

Προς: Κώστα Παπαδόπουλο < krapad@tri.gr

Θέμα: Για το βιβλίο της Γαλήνης

Γαλήνη μου, σε ευχαριστώ που μου επέστρεψες το βιβλίο. Χάρηκα πάρα πολύ που σου άρεσε. Φαντάζομαι πως θα τα ξαναπούμε το καλοκαίρι. Μέχρι τότε θα έχεις διαβάσει και άλλα βιβλία και θα μου πεις ποια σου άρεσαν. Αν θέλεις κάτι, στείλε μου και εσύ μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση pxatzi@thes.gr

Πέτρος Χατζηγιάννης

Παρατήρησε τις εικόνες, διάβασε και πες.

- ✱ Τι βλέπεις; Τι είναι καθένα από αυτά; Πώς το κατάλαβες;
- ✱ Γιατί κολλούμε γραμματόσημα στους φακέλους;
- ✱ Από πού αγοράζουμε γραμματόσημα;
- ✱ Τι φαντάζεσαι ότι γράφουν οι σφραγίδες του ταχυδρομείου;
- ✱ Ξέρεις τι είναι συλλογή γραμματοσήμων;
- ✱ Πώς στέλνουμε ένα γράμμα;
- ✱ Πώς στέλνουμε ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου;
- ✱ Πώς στέλνουμε ένα τηλεγράφημα;
- ✱ Πώς στέλνουμε ένα φαξ;

1

Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Αγαπητή μου φώκια Μονάχους,

Χτες μόλις έμαθα ότι υπάρχουν, ότι σε λένε Μονάχους κι ότι είσαι από τα σπάνια είδη που ζουν στις ελληνικές θάλασσες. Το έμαθα από την τηλεόραση. Ομολογώ ότι γοητεύτηκα μαζί σου. Σε είδα να κάθεσαι ακίνητη, σαν μαγεμένη, πάνω στα βράχια και ν' ακούς τους ψαράδες να τραγουδούν θαλασσινούς καημούς. Έμαθα ακόμη ότι αγαπάς τις Βόρειες Σποράδες. Κάποιοι έχουν προτείνει να γίνουν τα νησιά που αγαπάς, ένα θαλασσινό πάρκο που να προστατεύεται, να έχεις κι εσύ ένα μέρος δικό σου, ένα σπίτι.

Για όλα αυτά σου έγραψα. Ας γράψω, λέω, στη φίλη μου τη φώκια. Σου έγραψα όμως και για κάτι άλλο. Στη Ρόδο οι επιστήμονες είπαν ότι την άνοιξη χρησιμοποιείς ένα δικό σου λεξιλόγιο που αποτελείται από δεκάξι περίπου ήχους-λέξεις. Πες μου, είναι αλήθεια; Και ποιες λέξεις είναι αυτές; Εμείς οι άνθρωποι, φώκια Μονάχους, έχουμε ένα πολύ πλούσιο λεξιλόγιο. Γιατί τάχα δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε; Μήπως μπορείς να μας δανείσεις το δικό σου λεξιλόγιο; Μήπως μπορείς να μας μάθεις πώς μπορούμε με δεκάξι λέξεις να ζούμε αρμονικά και να μη φαγωνόμαστε;

Με μεγάλο θαυμασμό και φιλικούς χαιρετισμούς
Αγγελική Βαρελλά

Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά,
ανθολογία «Καλημέρα φύση», εκδ. Σμυρنيωτάκη

- ✦ Τι είναι το παραπάνω κείμενο; Παραμύθι ή κάτι άλλο;
- ✦ Ποιος το έγραψε; Πώς το κατάλαβες;
- ✦ Σε ποιον το έγραψε; Πώς το κατάλαβες;
- ✦ Τι του λέει;
- ✦ Εσύ έχεις στείλει ποτέ γράμμα σε φίλο σου ή σε κάποιον άλλο; Τι ήθελες να του πεις;

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρόταση με τα έντονα γράμματα της προηγούμενης σελίδας.

2

Η συγγραφέας του προηγούμενου γράμματος το έβαλε στον φάκελο της επόμενης σελίδας. Δες τον φάκελο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Αγγελική Βαρελλά
Άνδρου 17, Κηφισιά
Τ.Κ. 142 62, Αθήνα

Φώκια Μονάχους
Βόρειες Σποράδες

- ✱ Ποιος έστειλε αυτό το γράμμα;
- ✱ Σε ποιον;
- ✱ Πού μένει ο αποστολέας;
- ✱ Πού μένει ο παραλήπτης;

Τα γράμματα λέγονται και επιστολές!
Αν θέλεις να το δεις και εσύ, άνοιξε
το λεξικό σου!

Αποστολέας είναι αυτός που
γράφει και αποστέλλει
το γράμμα.

Παραλήπτης είναι αυτός που θα πάρει το γράμμα,
αυτός που θα το .....

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** τα λόγια της Βάγιας που
σου λένε τι είναι ο αποστολέας και ο παραλήπτης και
μάθε να γράφεις **σωστά** τις λέξεις:
**επιστολή, αποστολέας, αποστέλλω, παραλήπτης,
παραλαμβάνω.**

▶▶ Πήγαινε στη σελίδα 24 του **Τετραδίου Εργασιών**, και κάνε την **άσκηση 1**

Δε θα ήταν ωραία ιδέα να αλληλογραφείτε και να γνωριστείτε με τη δευτέρα τάξη ενός σχολείου που βρίσκεται μακριά από το δικό σας; Συζητήστε πώς θα μπορούσατε να το κάνετε. Έχετε φίλους ή ξαδέλφια που μένουν σε άλλο χωριό, σε άλλη πόλη ή σε άλλη χώρα;

3

Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

Το ρήμα έχω	
Εγώ έχω	Εμείς .....
Εσύ	Εσείς έχετε
Αυτός / αυτή / αυτό	Αυτοί / αυτές / αυτά .....

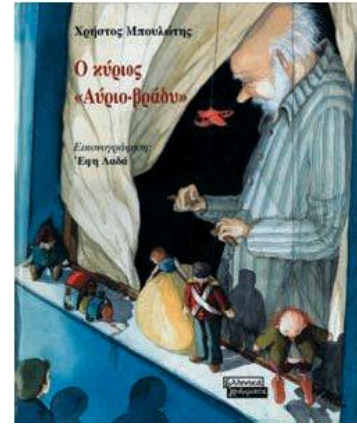
Μάθε να γράφεις **σωστά** το ρήμα **έχω**.

▶▶ Τώρα που έμαθες το ρήμα **έχω**, πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών**, στη σελίδα 25, για να βοηθήσεις τον Λουκά να κάνει την **άσκηση 2**.

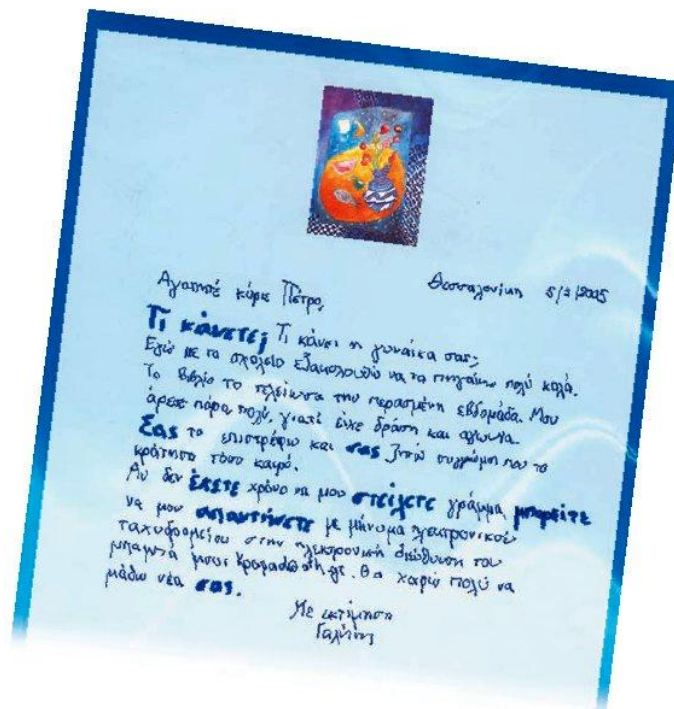
4

Ο κύριος Πέτρος και η Γαλήνη με την οικογένειά της περνούν πάντα τις διακοπές τους στο ίδιο μέρος. Ο κύριος Πέτρος δάνεισε φέτος στη Γαλήνη το βιβλίο «Ο κύριος Αύριο-βράδυ» του Χρήστου Μπουλώτη.

Αφού το διάβασε, η Γαλήνη το επιστρέφει στον κύριο Πέτρο, όπως του είχε υποσχεθεί. Μαζί με το βιβλίο τού στέλνει και ένα γράμμα. Διάβασέ το παρακάτω.

Θεσσαλονίκη 5/3/2005

Αγαπητέ κύριε Πέτρο

Τι κάνετε; Τι κάνει η γυναίκα σας; Εγώ με το σχολείο εξακολουθώ να τα πηγαίνω πολύ καλά. Το βιβλίο το τελείωσα την περασμένη εβδομάδα. Μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί είχε δράση και αγωνία. Σας το επιστρέφω και σας ζητώ συγγνώμη που το κράτησα τόσο καιρό.

Αν δεν έχετε χρόνο να μου στείλετε γράμμα, μπορείτε να μου απαντήσετε με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση του μπαμπά μου: krapad@tri.gr . Θα χαρώ πολύ να μάθω νέα σας.

Με εκτίμηση
Γαλήνη

5

Να τι απάντησε ο κύριος Πέτρος στη Γαλήνη:

Για το βιβλίο της Γαλήνης

Send

Chat

Attach

Address

Fonts

Colors

Save As Draft

Το: Κώστα Παπαδόπουλο < krapad@tri.gr >

Cc:

Subject: Για το βιβλίο της Γαλήνης

Από: Πέτρο Χατζηγιάννη pxatzi@thes.gr

Ημερομηνία: Δευτέρα, 12 Μαρτίου 2005, 10.15 π.μ.

Προς: Κώστα Παπαδόπουλο < krapad@tri.gr >

Θέμα: Για το βιβλίο της Γαλήνης

Γαλήνη μου, σε ευχαριστώ που μου επέστρεψες το βιβλίο. Χάρηκα πάρα πολύ που σου άρεσε. Φαντάζομαι πως θα τα ξαναπούμε το καλοκαίρι. Μέχρι τότε θα έχεις διαβάσει και άλλα βιβλία και θα μου πεις ποια σου άρεσαν. Αν θέλεις κάτι, στείλε μου και εσύ μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση pxatzi@thes.gr

Πέτρος Χατζηγιάννης

- ✦ Τι έστειλε ο κύριος Πέτρος; Από πού το κατάλαβες;
- ✦ Σε ποιον έστειλε αυτό το μήνυμα; Από πού το κατάλαβες;
- ✦ Πότε το έστειλε;
- ✦ Ποιες διαφορές υπάρχουν ανάμεσα σε αυτό το μήνυμα και στα γράμματα που στέλνουμε με το ταχυδρομείο;

▶▶ Πήγαινε στην **άσκηση 3** στη σελίδα 26 του **Τετραδίου Εργασιών**. Μπορείς να βοηθήσεις τη Χαρά να γράψει ένα ηλεκτρονικό μήνυμα;

Μάθε να γράφεις **σωστά** τη φράση με τα έντονα γράμματα από το ηλεκτρονικό μήνυμα του κυρίου Πέτρου.

6   Κοίταξε τις λέξεις με τα **έντονα γράμματα** στην επιστολή που έστειλε η Γαλήνη στον κύριο Πέτρο.

- ✦ Τι παρατηρείς;
- ✦ Πώς απευθύνει το λόγο η Γαλήνη στον κύριο Πέτρο, στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό; Γιατί;
- ✦ Μπορείς να σκεφτείς και άλλες περιπτώσεις στις οποίες μιλούμε ή γράφουμε σε κάποιον στον πληθυντικό αριθμό;

Άνοιξε το πρώτο τεύχος του βιβλίου σου στην ενότητα 2 και θα θυμηθείς πότε μιλούμε ή γράφουμε σε κάποιον στον πληθυντικό αριθμό.

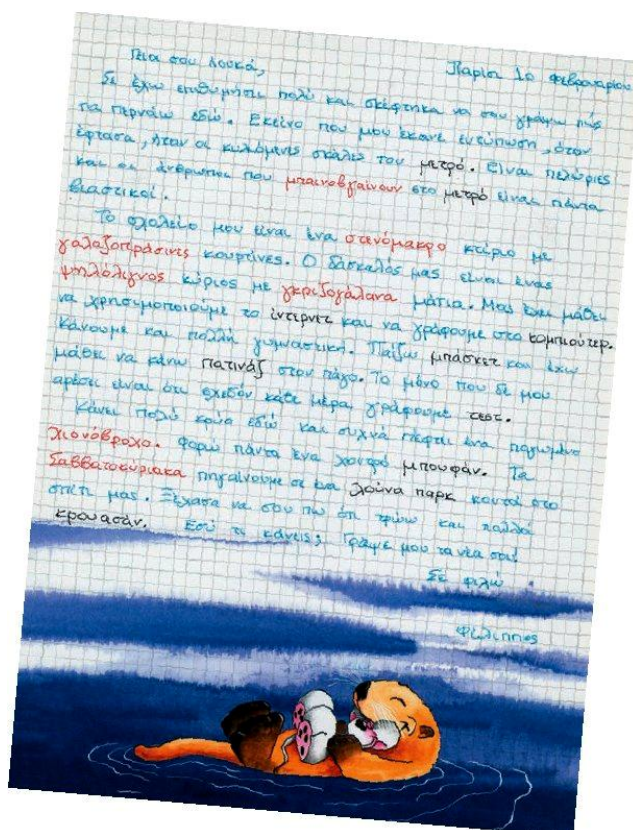

▶ Πήγαινε στις σελίδες 27-28 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 4.

7

Ο Λουκάς έλαβε το γράμμα της επόμενης σελίδας από τον Φίλιππο, τον φίλο του που ζει φέτος για πρώτη φορά στη Γαλλία.

Παρίσι 10 Φεβρουαρίου

Γεια σου Λουκά,

Σε έχω επιθυμήσει πολύ και σκέφτηκα να σου γράψω πώς τα περνάω εδώ. Εκείνο που μου έκανε εντύπωση, όταν έφτασα, ήταν οι κυλιόμενες σκάλες του μετρό. Είναι πελώριες και οι άνθρωποι που **μπαινοβγαίνουν** στο μετρό είναι πάντα βιαστικοί

Το σχολείο μου είναι ένα **στενόμακρο** κτίριο με **γαλαζοπράσινες** κουρτίνες. Ο δάσκαλός μας είναι ένας **ψηλόλιγνος** κύριος με **γκριζογάλανα** μάτια. Μας έχει μάθει να χρησιμοποιούμε το **ίντερνετ** και να γράφουμε στο **κομπιούτερ**. Κάνουμε και πολλή γυμναστική. Παίζω **μπάσκετ** και έχω μάθει να κάνω **πατινάζ** στον πάγο. Το μόνο που δε μου αρέσει είναι ότι σχεδόν κάθε μέρα γράφουμε **τεστ**.

Κάνει πολύ κρύο εδώ και συχνά πέφτει ένα παγωμένο **χιονόβροχο**. Φορώ πάντα ένα χοντρό **μπουφάν**. Τα **Σαββατοκύριακα** πηγαίνουμε σε ένα λούνα παρκ κοντά στο σπίτι μας. Ξέχασα να σου πω ότι τρώω και πολλά **κρουασάν**. Εσύ τι κάνεις; Γράψε μου τα νέα σου!

Σε φιλώ

Φίλιππος

Πρόσεξε τις λέξεις με τα **μαύρα** γράμματα και **βάλε** σε **κύκλο** το τελευταίο γράμμα τους.

Τι παρατηρείς; Πώς θα πεις αυτές τις λέξεις στον πληθυντικό αριθμό;

Αυτές οι λέξεις συνήθως δεν κλίνονται. Τις έχουμε δανειστεί από άλλες γλώσσες.

Μερικές όμως από αυτές έχουν συνώνυμες λέξεις που κλίνονται: το ίντερνετ το λέμε και διαδίκτυο, το μπάσκετ το λέμε και καλαθοσφαίριση, το κομπιούτερ το λέμε και ηλ.....
υπ.....

Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις:
μπουφάν, πατινάζ, λούνα παρκ, κρουασάν.

8

Πρόσεξε τώρα στην προηγούμενη επιστολή τις λέξεις

με τα κόκκινα γράμματα.

Μπορείς να πεις τι σημαίνει καθεμιά;

Μπορείς να τις χωρίσεις σε δύο κομμάτια όπως στο παράδειγμα;

μπαινο**ο**βγαίνουν = **μπαίνουν** + **βγαίνουν**

στενό**ο**μακρο = ... + ...

γαλαζ**ο**πράσινες = ... + ...

ψηλό**ο**λιγνος = ... + ...

γκριζ**ο**γάλανα = ... + ...

χιον**ο**βροχο = ... + ...

Σαββα**ο**κύριακα = ... + ...

Οι λέξεις που σχηματίζονται από δύο άλλες λέγονται **σύνθετες**. Παρατήρησες το **ο** που μπαίνει ανάμεσα στις δύο λέξεις;
Σε τι νομίζεις ότι χρησιμεύει;

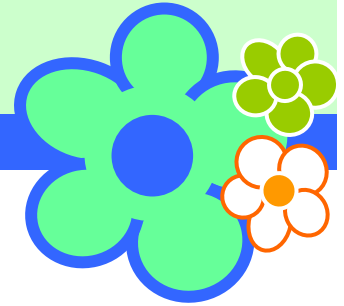
Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις:
μπαινοβγαίνουν, ψηλόλιγνος, Σαββατοκύριακα.

▶▶ Στο **Τετράδιο Εργασιών**, στις ασκήσεις **5** και **6** στις σελίδες 29-30 θα βρεις πολλές σύνθετες λέξεις και λέξεις που δανειζόμαστε από άλλες γλώσσες.

Αύριο Ανθολόγιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 16

Νιώθω

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να μιλάς για τα συναισθήματά σου.
- ✓ Ουσιαστικά, επίθετα και ρήματα, για να εκφράζεις αυτά που αισθάνεσαι.
- ✓ Να βρίσκεις τα αντίθετα συναισθήματα.
- ✓ Να κλίνεις το ρήμα νιώθω και άλλα ρήματα όπως αυτό.
- ✓ Να σχηματίζεις φράσεις με επίθετα που δηλώνουν «ΠΙΟ ΠΟΛΥ».
- ✓ Να κλίνεις τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-ΟΥ**.

Παρατήρησε τις εικόνες και πες

- ✨ Τι νομίζεις πως νιώθουν τα παιδιά στις παραπάνω εικόνες;
- ✨ Πώς το κατάλαβες;

- ✨ Πώς νομίζεις ότι νιώθει ο Αλέξανδρος ο ποντικός;
- ✨ Από πού το κατάλαβες;
- ✨ Μπορείς να περιγράψεις την έκφραση όλων;

Εικόνες από το βιβλίο της Νούρια Ρόκα
«Τα συναισθήματα», εκδ. Κέδρος,
εικονογράφηση Ρόσα Μαρία Κούρτο

1

Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Το παιδί με το ακορντεόν

Ευτυχώς για όλους, ο δάσκαλος δεν άργησε να έρθει. Η καρδιά του Σέργιου χτυπούσε δυνατά.

- Συγχαρητήρια, παιδί μου, κέρδισες την υποτροφία του ωδείου μας. Θα χαρώ να σ' έχω μαθητή! είπε ο δάσκαλος φανερά συγκινημένος.

Ο ενθουσιασμός των τριών παιδιών ήταν απερίγραπτος.

Ο μπαμπάς και η μαμά του Σέργιου δάκρυσαν από χαρά. Όσο για το Σέργιο, ένιωθε σαν να πετάει στα σύννεφα!

Το παιδί με το ακορντεόν άρχισε να παίζει το τραγούδι τους, «Το τραγούδι της φιλίας», και μαζί του τραγουδούσαν οι φίλοι του, οι γονείς του, ο δάσκαλός του κι όλοι όσοι βρίκονταν εκεί.

Ο Σέργιος με τη βοήθεια της Ελπίδας και του Άγγελου κέρδισε μια υποτροφία στη μουσική. Όμως το πιο σπουδαίο ήταν ότι όλοι μαζί κέρδισαν το βραβείο της φιλίας.

Μάρω Θεοδωράκη, «Το παιδί με το ακορντεόν»,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, εικονογράφηση Μαρία Πεπονά

- ✱ Τι κέρδισε ο Σέργιος;
- ✱ Ποιοι τον βοήθησαν;
- ✱ Γιατί χτυπούσε δυνατά η καρδιά του Σέργιου;
- ✱ Γιατί ένιωσε ο Σέργιος σαν να πετά στα σύννεφα;
- ✱ Γιατί ενθουσιάστηκαν τα παιδιά;
- ✱ Οι γονείς του Σέργιου δάκρυσαν, επειδή λυπήθηκαν;
- ✱ Ποιο βραβείο κέρδισαν όλοι;

2

Διάβασε «Το τραγούδι του κλόουν».

Δεν έχεις πού να κοιμηθείς
δανείσου το παπούτσι μου.
Δεν έχεις πού να ζεσταθείς
δανείσου την καρδιά μου.

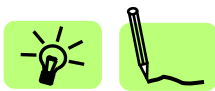
Δεν έχεις πού να πιεις νερό
ξεδίψασε στο δάκρυ μου.
Δεν έχεις πού να ονειρευτείς
δανείσου τα όνειρά μου.

Γιώργος Μαρίνος

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** την πρώτη στροφή
και μάθε να τη γράφεις **σωστά**.

3

Στην ενότητα 12 περιέγραψες τον
εαυτό σου, την εμφάνισή σου. Ας
μιλήσουμε τώρα για το πώς νιώθεις.

Σίγουρα άλλοτε νιώθεις χαρά, άλλοτε λύπη, άλλοτε φόβο, άλλοτε θυμό.

Σκέψου δύο πράγματα που σε κάνουν να νιώθεις τα παραπάνω συναισθήματα και γράψε τα **στο τετράδιό σου**.

4

Ξαναδιάβασε το κείμενο **1**

και βάλε σε κύκλο τις λέξεις και

τις εκφράσεις που μας δείχνουν πώς νιώθει κάποιος.

Έπειτα γράψε **στο τετράδιό σου** τρεις λέξεις ή εκφράσεις που δείχνουν χαρά και άλλες τρεις που δείχνουν λύπη.

Για να εκφράσουμε αυτά που νιώθουμε, έχουμε και ουσιαστικά και ρήματα;

Ναι, έχουμε ουσιαστικά και ρήματα, όπως επίσης πολλά επίθετα και πολλές εκφράσεις.

Πήγαινε στη σελίδα 32 του **Τετραδίου Εργασιών** και θα βρεις στην **άσκηση 1** πολλά ρήματα, επίθετα και ουσιαστικά για τα συναισθήματα.

Διάβασε μια ιστορία για ένα δέντρο που ήθελε να ταξιδέψει...

Ένα δέντρο ταξιδεύει

Η δροσοσταλίδα που κρεμάστηκε σε μια βελόνα του μικρού πεύκου, για να κοιμηθεί, άκουσε το δεντράκι να κλαίει.

- Τι έχεις δεντράκι; το ρώτησε τρυφερά.

- Είδα απόψε στο όνειρό μου πως ταξίδευα. Ξύπνησα και βλέπω πως δεν έχω κάνει ούτε ένα βήμα από τη θέση μου, έκλαψε πιο δυνατά το δεντράκι.

- Τι έχει, αδελφούλα μου, το δεντράκι; ρώτησε μια δεύτερη δροσοσταλίδα, που κρεμόταν λίγο πιο πέρα.

- Το δεντράκι θέλει να ταξιδέψει, εξήγησε η πρώτη.

- Μακρινό ταξίδι;

- Δεν ξέρω, θα το ρωτήσω.

Έσκυψε η δροσοσταλίδα στο δακρυσμένο δεντράκι.

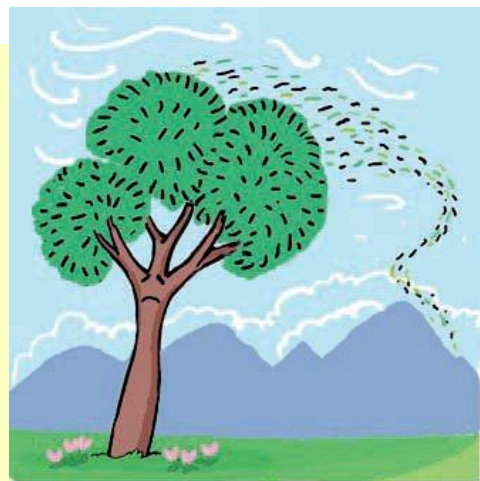
- Θέλεις να πας μακριά;

- Ναι, πολύ μακριά. Θέλω να πάω στην άκρη της γης!

- Πού είναι η άκρη της γης, φίλε;

- Να, μακριά στο αντικρινό βουνό.

Γαλάτεια Σουρέλη, «Ο αγέρας παίζει φλογέρα»,
εκδ. Πατάκη

- ✦ Γιατί είναι λυπημένο το μικρό πεύκο;
- ✦ Πού θέλει να φτάσει το δεντράκι;

Μπορείς να φανταστείς τη συνέχεια της ιστορίας;
Γράψε τη **στο τετράδιό σου**.

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρώτη πρόταση
του κειμένου.

6

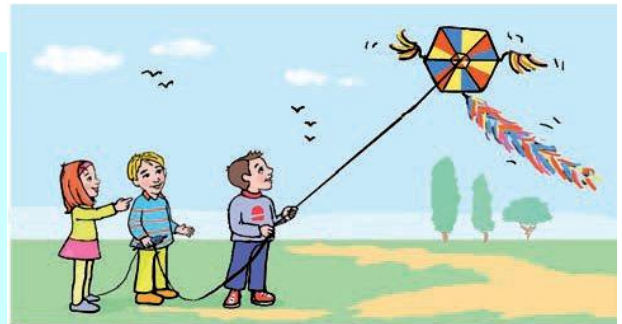

Ο Λουκάς, ο Αρμπέν και η Χαρά πετούν στα σύννεφα από τη χαρά τους, γιατί είναι Καθαρά Δευτέρα και θα πετάξουν χαρταετό. Είναι βέβαια και λυπημένοι, γιατί η Γαλήνη είναι άρρωστη και δε θα έρθει μαζί τους.

Μαζί είναι καλύτερα

Ο Λουκάς, ο Αρμπέν και η Χαρά πηγαίνουν στην εξοχή, για να πετάξουν χαρταετούς. Καθένας προσπαθεί να στείλει τον δικό του πιο ψηλά από τους άλλους. Τεντώνονται, τρέχουν, λαχανιάζουν, αμολούν την καλούμπα, μα δεν τα καταφέρνουν. Οι χαρταετοί τους χορεύουν σαν μπαλαρίνες. Όμως αντί να πάνε προς τα πάνω, κάνουν τρελές τούμπες και προσγειώνονται στο έδαφος. Κοντεύουν να σχιστούν. Αν συνεχίσουν έτσι, σε λίγο δε θα μπορούν να ξαναπετάξουν. Τα παιδιά νιώθουν απογοήτευση.
- Παιδιά, ας προσπαθήσουμε όλοι μαζί με έναν χαρταετό! προτείνει η Χαρά.

Η ιδέα τους αρέσει. Διαλέγουν τον αετό του Αρμπέν, που έχει τα λιγότερα τραύματα. Του δένουν την ουρά του αετού της Χαράς, γιατί είναι πιο μακριά από τις άλλες, και βάζουν την καλούμπα του Λουκά, που δεν έχει κόμπους.

Ο Λουκάς κρατά ψηλά με τα δυο του χέρια τον χαρταετό κόντρα στον άνεμο και νιώθει υπερήφανος, ο Αρμπέν κρατά την ουρά, για να μην μπλεχτεί, και η Χαρά ξετυλίγει συνεχώς την καλούμπα. Όλα γίνονται με προσοχή και με τάξη. Τα τρία παιδιά συνεργάζονται και ο χαρταετός τους αρχίζει ν' ανεβαίνει... ν' ανεβαίνει... να πετά σαν αληθινό πουλί στον αέρα! Όλο και πιο πολύ κερδίζει ύψος, θαρρείς και πάει να συναντήσει τα σύννεφα. Τα παιδιά τον καμαρώνουν με ενθουσιασμό και υπερηφάνεια.

Γράφουν σ' ένα χαρτάκι τα τέσσερα ονόματα μαζί και στέλνουν με την καλούμπα «τηλεγράφημα» νίκης στον ουρανό. Ο ήλιος τους χαμογελά, ζεσταίνοντας με τις ακτίνες του τη φιλία τους.

- ☀ Τι κατάφεραν οι τρεις φίλοι; Πώς;
- ☀ Γιατί άραγε έγραψαν τέσσερα ονόματα, αφού ήταν τρεις;

7

Διάβασε το ποίημα που έμαθε η Γαλήνη από τη γιαγιά της.

Ο χαρταετός

Ψηλά πετά και μου γελά
κι εκεί στα σύννεφα γελά.
Γερά το σπάγκο του κρατώ.
Αχ! πώς ν' ακούσει ό,τι του πω;

Χαρταετέ, θέλω κι εγώ
μαζί μ' εσένα ν' ανεβώ.
Να δω κορφές, καμπαναριά,
να δω τ' αρνάκια στην πλαγιά.

Βασίλης Χαρωνίτης

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** την πρώτη στροφή και μάθε να τη γράφεις **σωστά**.

Αναζήτησε πληροφορίες για την ιστορία των χαρταετών.

Πήγαινε στις σελίδες 33-35 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις **ασκήσεις 2, 3, 4, 5 και 6**.

8

Συμπλήρωσε τον πίνακα στην επόμενη σελίδα.

ΤΟ ΡΗΜΑ ΝΙΩΘΩ

Εγώ	νιώθω	Εμείς	.....
Εσύ	.....	Εσείς	νιώθετε
Αυτός Αυτή Αυτό	.....	Αυτοί Αυτές Αυτά	.....

Μάθε να γράφεις σωστά το ρήμα **νιώθω** .

Γράψε τώρα στις γραμμές από κάτω και άλλα ρήματα που κλίνονται όπως το ρήμα νιώθω.

.....

.....

.....

9

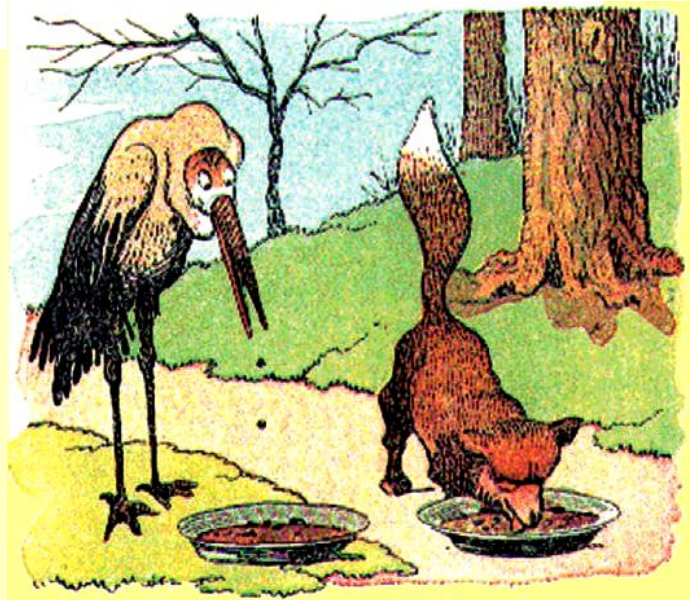
Διάβασε τον παρακάτω μύθο του Αισώπου και συμπλήρωσε τον πίνακα που ακολουθεί. Θα σε βοηθήσουν οι λέξεις του κειμένου με τα έντονα γράμματα.

Η αλεπού κι ο λέλεκας

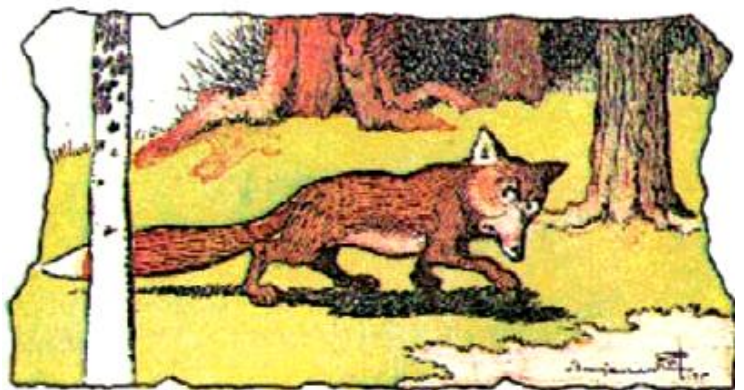
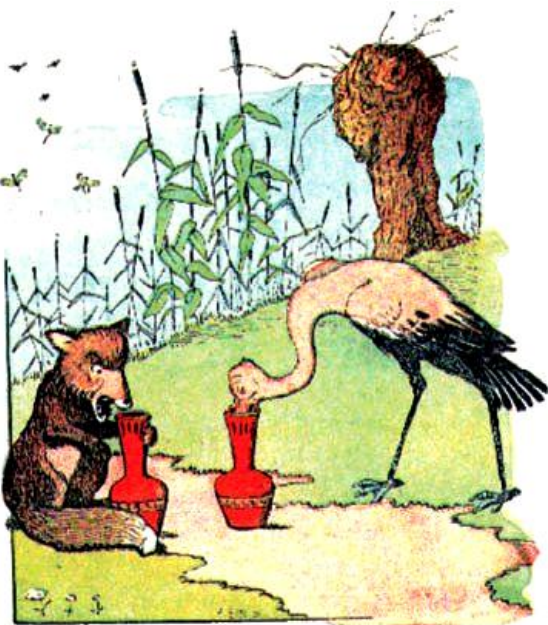
Το λελέκι προσκλήθηκε μια μέρα σε δείπνο από την αλεπού.

Ενθουσιάστηκε με την πρόσκληση και πήγε στη φωλιά της αλεπούς χαρούμενο και πεινασμένο. Φτάνοντας όμως εκεί, διαπίστωσε πως η αλεπού είχε μαγειρέψει

σούπα αραιή και την είχε
σερβίρει σε πιάτα τόσο
ρηχά, που το ράμφος του
δεν κατάφερνε ούτε μια
γουλιά να ρουφήξει.
Αναγκάστηκε να παρακο-
λουθεί την οικοδέσποινα
να τρώει του καλού καιρού
κι όταν πια τελείωσε το
φαγητό της, την αποχαιρέ-
τησε κι έφυγε πάντα πεινασμένο.

Την επόμενη μέρα ήρθε η σειρά του λέλεκα να προσκα-
λέσει την αλεπού σε δείπνο. Η αλεπού ευχαριστήθηκε
με την πρόσκληση, σαν έφτασε όμως, είδε πως το λελέ-
κι είχε μαγειρέψει σούπα πηχτή και την είχε σερβίρει σε
ψηλά βάζα. Έχωνε το ράμφος του βαθιά και απολάμβανε
το φαγητό του, ενώ η αλεπού, ανίκανη να χώσει τη
μουσούδα της στο βάζο, αναγκάστηκε να παρακολουθεί
νηστική. Όταν τελείωσε το λελέκι, της είπε χαμογελα-
στά: «Το παράδειγμά σου ακολουθώ, τίποτε
παραπάνω».

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Ονομαστική	η	.....	οι	αλεπούδες
Γενική	της	.....	των	.....
Αιτιατική	την	.....	τις	.....
Κλητική	–	αλεπού	–	.....

Μάθε να γράφεις σωστά την φράση του κειμένου με τα έντονα γράμματα.

▶▶ Πήγαινε στη σελίδα 36 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 7.

- ✱ Πώς ένιωσε το λελέκι, όταν η αλεπού τού σέρβιρε τη σούπα σε ρηχό πιάτο;
- ✱ Τι σκέφτηκε να κάνει το λελέκι; Γιατί;
- ✱ Πώς ένιωσε η αλεπού, όταν το λελέκι σέρβιρε τη σούπα σε ψηλά βάζα;
- ✱ Τι νομίζεις ότι ένιωσε το λελέκι, όταν είπε στην αλεπού:
«Το παράδειγμά σου ακολουθώ, τίποτε παραπάνω»;

Γράψε τα αντίθετα. Όμως πρόσεξε. Το αντίθετο πρέπει να είναι ρήμα ή επίθετο, όπως η λέξη που δίνεται.

Ενθουσιάζομαι

Χαρούμενος

Ευχαριστιέμαι

Χαμογελαστός

Αύριο Ανθολόγιο

A

αγάλλομαι (εν. 12): χαίρομαι πολύ.

αγρυπνώ, (εν. 11): μένω άυπνος, δεν κοιμάμαι

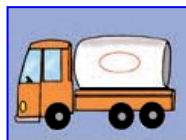
αρμονικά, (εν. 15): δίχως διαφωνίες ή φασαρίες, αγαπημένα.

άσφαλτος, η (εν. 10): δρόμος στρωμένος με πίσσα

αφουγκράζομαι, (εν. 10): ακούω με προσοχή

B

βυτιοφόρο, το (εν. 9): φορτηγό που μεταφέρει υγρά όπως πετρέλαιο, νερό κτλ.

Γ

γραμματικός, ο (εν. 12): αυτός που ξέρει γράμματα, ο μορφωμένος.

Δ

δειπνο, το (εν. 16): το βραδινό φαγητό.

δροσοσταλίδα (εν. 16): σταγόνα δροσιάς ή βροχής πάνω στα φύλλα.

E

εντύπωση, η (εν. 9): κάτι που σου έμεινε στο μυαλό.

Z

-

Η -

Θ -

Ι -

Κ

καλαμάρι, το (εν. 12): μελανοδοχείο, μικρό βάζο όπου έβαζαν μελάνη για τους κοντυλοφόρους, με τους οποίους έγραφαν στα παλιά χρόνια.

καλοκάγαθος, -ή -ό (εν. 12): γεμάτος καλοσύνη.

καλούμπα (ή καλούμα), η (εν. 16): ο σπάγκος του χαρταετού που είναι τυλιγμένος σε ένα κομμάτι ξύλου.

κτίσις, η (εν. 12): η πλάση.

Λ -

Μ

μαϊάνδρος, ο (εν. 13): γεωμετρικό σχήμα όπως το ακόλουθο:

μουσταλευριά, η (εν. 13): γλύκισμα σαν κρέμα που γίνεται από χυμό σταφυλιών (μούστο) και αλεύρι.

-

-

-

πνευματικός, -ή -ό (εν. 11): που αναφέρεται στο πνεύμα, στο μυαλό.

πραγματοποιώ, (εν. 10): κάνω κάτι πραγματικότητα.

προσκέφαλο, το (εν. 12): το μαξιλάρι πάνω στο οποίο ακουμπούμε το κεφάλι μας, όταν κοιμόμαστε.

-

-

ταξιθέτρια, η (εν. 10): υπάλληλος που οδηγεί τους θεατές στις θέσεις τους στο θέατρο, στο σινεμά ή σε άλλο θέαμα.

υποτροφία, η (εν. 16): χρήματα που δίνει το κράτος ή ένας οργανισμός, για να σπουδάσει κάποιος.

φαγώνομαι (εν. 15): μαλώνω, καβγαδίζω με κάποιον.

φουντωτός, ή -ό (εν. 9): φουντωτή ουρά ή φουντωτά μαλλιά = με στρογγυλεμένο σχήμα και πολλές τρίχες, φουντωτό δέντρο = με πολλά φύλλα.

φουσαλίδα, η (εν. 13): φούσκα αέρα μέσα σε κάποιο υγρό, μπουρμπουλήθρα.

χνάρι, το (εν. 11): πατημασιά.

—

—

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ

Περιεχόμενα	Σελίδα
9. «Που λες, είδα...»	5
10. ΠΡΟΣΟΧΗ! Τι λέει εκεί;.....	17
11. Τι βιβλίο είναι αυτό;.....	28
12. Ποπό! Κόσμος που περνά!	47
13. Μεξ στο μουσείο	60
14. Με προσκαλούν και προσκαλώ.....	72
15. Αλληλογραφώ	90
16. Νιώθω.....	105
Γλωσσάριο.....	117

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.